

Uvodnik

Jurij Paljk

Starejši ljudje

Ko je minulo nedeljo sveti oče povzdignil do časti oltarja in tako proglasil pet novih svetnikov, je spregovoril tudi o vlogi starejših v današnji razviti družbi in pomembno dejal: "Danes veliko starih ljudi trpi zaradi raznih oblik revščine in osamljenosti, in to zato, ker so starejši ljudje v današnji družbi prevečkrat prepuščeni samim sebi in zapuščeni tudi od lastnih družin".

Med sodobnimi velikimi grehi družbe je papež Benedikt XVI. v svojem nagovoru izpostavil strahopetnost, nevednost in pomanjkanje ljubezni, zaradi katerih trpijo predvsem najbolj šibki, med njimi seveda tudi in predvsem starejši ljudje.

To je sveti oče povedal, ko je govoril o novi svetnici, Francozinji Marie de la Croix, (rojeni kot Jeanne Jugan) ki je vse svoje življenje posvetila starejšim osebam.

"Naša družba mora znova najti mesto za starejše ljudi in na novo odkriti edinstveno vlogo ter doprinos starejših"! je še dodal papež, ki je v baziliki sv. Petra v Vatikanu proglasil za svetnike še štiri druge, in to so: Poljak Zygmunt Szczęsny Feliński, varšavski nadškof in pobudnik ter junak poljske vstaje leta 1863; Španec Francisco Coll y Guitart, vzgojitelj in izjemen pridigar; Španec Rafael Arnaiz Baron, ki je kot brat trapist umrl pri samo 27 letih, ko je zapustil bogato življenje, da bi se posvetil oznanjanju evangelija, ter Belgijec Jozef Damiaan de Veuster, ki je umrl na Havajih, kjer je zdravil gobavce.

"Svetniki so svetli zgledi za vernike in to predvsem zato, ker je preprostu človeku njihova odličnost v luči vere prav po človeško nedojemljiva, a je taka zato, ker svetniki ne postavljajo v središče vsega same sebe, ampak živijo proti toku in sledijo evangeliju", je dejal papež, ko je spregovoril o dejstvu, da so svetniki tudi danes lahko za zgled vsem ljudem, še posebno vernikom.

Osamljenost in zapuščenost starejših ljudi težko opaziš, če si vpet v vsakdanji hitri ritem življenja, a bi bila že misel na lastno staranje včasih dovolj, da bi ob sebi lahko videl samoto, ki kar kriči po krivičnosti naše družbe. Naša, na kapitalu in dobičku, na zunanem izgledu in zunanem uspehu sloneča družba je krivična do starejših ljudi, še najbolj takrat, ko le-ti omagajo, obnemorejo in so odvisni od drugih.

Prav je, da je sveti oče ponovno poudaril vlogo starejših v družbi, ker se danes na starejše vse preveč gleda le kot na ljudi, ki niso več potrebni nikomur, ker se nanje vse bolj gleda le kot na ljudi, ki so zavora razvoju, zdravstvenemu in socialnemu sistemu naše družbe. Tudi med nami so, samo videti jih je treba!

Slovenska jadra prva na pomolu San Carlo

41. Barkovljanka - zmaga Maxi Jene Mitje Kosmine

Foto Kroma

Tržaški nadškof Crepaldi je sprejel vodstvo SSO "Za vas bom prej iskren prijatelj kot pa škof!"

"**N**ovi tržaški škof je človek izjemne občutljivosti, ki se trdno drži svojih načel. Verjamemo zato, da bo njegovo škofovanje pozitivno učinkovalo tudi na našo narodno skupnost", je dejal predsednik Sveta slovenskih organizacij Drago Štoka po srečanju, ki ga je s pokrajinskima predsednikoma SSO za Tržaško in Goriško, Igorjem Švabom in Walterjem Bandljem, imel pri tržaškem škofu - nadškofu Giampaolu Crepaldiju.

Msgr. Crepaldi je predstavnikom krovne organizacije namreč zagotovil podporo manjšini, "za vas bom prej iskren prijatelj kot pa škof!"

Nadškof se namreč zave da problematiki okolja, v katerem bo odslej deloval. Prvo grenko preizkušnjo je namreč imel takoj po ustoličenju v stolnici sv. Justa, ko je podtajnik Roberto Menia kritiziral prisotnost slovenske besede v njegovi homiliji: na podlagi besed, ki jih je msgr. Crepaldi med srečanjem na tržaški škofiji izrekel,

Walter Bandelj, Drago Štoka, msgr. Crepaldi in Igor Švab (foto IG)

pa so predstavniki krovne organizacije prepričani, da bo njegovo dušnopastirsko delo nadgrajevalo dosedanja prizadevanja njegovih predhodnikov, msgr. Bellomija in msgr. Ravignanija. Nadškof je med svojo homilijo namreč jasno poudaril, da je mejo treba jemati kot stično točko med tu živečimi narodi, ki se potegujejo za isti cilj, ne pa kot zid, ki ljudi ločuje. Vodstvo SSO se je visokemu cerkvenemu predstavniku zahvalilo za sprejem in za njegove globoke besede, tudi v slovenskem jeziku, ki jih je spregovoril pri sv. Justu. Delegacija mu je nato v podrobnostih razčlenila problematiko slovenske narodne skupnosti v Italiji, s posebnim poudarkom na vprašanjih verskega in socialnega pomena, ki jih slovenski verniki čutijo tudi glede etičnih in moralnih vrednot naše sodobne družbe. Igor Švab je sogovorniku začrtal zgodovinski oris slovenske prisotnosti v zalivskem mestu, izpostavil pa je zlasti širokodušnost nekdanjega škofa Bonoma, ki je pod svoje okrilje sprejel mladega Primoža Trubarja. V daljnosežni viziji škofa Bonoma se je namreč že zrcalila najzlahtnejša duša Trsta, ki se je v nadaljnjih stoletjih udeležila v sobivanju različnih kultur in veroizpovedi. Na isto raven je naravnal svoje besede tudi Walter Bandelj, ki je poudaril aktualnost oglejskega duha tudi v danjašnjem času in tukajšnjem okolju. Nadškof Crepaldi, ki je z vso pozornostjo sledil izpostavljenim tematikam, je obljubil svoje nadaljnje zanimanje in delovanje z odprtim in iskrenim srcem za vse prebivalstvo tržaške škofije in seveda člane slovenske narodne skupnosti, ki se prepoznavajo v verskih, socialnih in družbenih ter etičnih vrednotah, katerih glasnik mora biti širša družba in vsak posameznik. Nadškof Crepaldi je obenem zagotovil, da bo поблиže sledil tudi vprašanju pomanjkanja slovenskih duhovnikov, saj je to tema, ki ga zelo skrbi. Nadškof je obenem zagotovil, da bo prvi stik s slovenskimi verniki imel v nedeljo, 8. novembra, ko bo v stolnici sv. Justa potekala tradicionalna Hvaležnica.

Krožek
Anton Gregarčič

Slovenija evropsko okno na Balkan

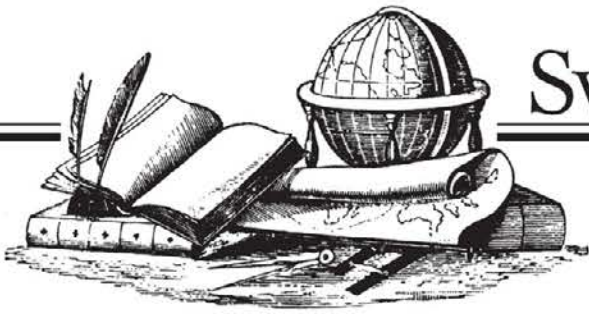
GOSTA EVROPSKA
POSLANCA M. ZVER IN Z. THALER

PETEK 16. 10. 2009

18h Pokrajinski muzej na goriškem gradu - Gorica

www.krozekgregorcic.org

Burnjak
praznik kostanja
Gorenji Tarbiji Srednje
18 - 25
oktober 2009
www.burnjak.eu

Ob posredovanju Evropske unije

Slovenija in Hrvaška na poti k sporazumu o meji

Foto JJP

Minuli petek, 9. t. m., so se v prostorih Ministrstva Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu v Ljubljani sestali minister dr. Boštjan Žekš ter predsednika SSO dr. Drago Štoka in SKGZ Rudi Pavšič, ki so imeli po srečanju dobro obiskano tiskovno konferenco, na kateri so predstavili zadnje pobude in zadnja iskanja za rešitev Slovenskega stalnega gledališča v Trstu, ki je v zadnjih letih zabredlo v hude finančne težave. Minister Žekš in oba predsednika krovnih organizacij so se strinjali v tem, da je treba najti zadovoljive rešitve, predvsem pa gledališču omogočiti, da začne letošnje sezono, ki bo gotovo okrnjena, a pomembno je, da se sezona začne. Predsednika krovnih organizacij sta tudi naglasila, da te dni iščeta dva izvedenca, ki bi skupaj z javnimi upravami in krovnimi organizacijama preučila dejansko stanje gledališča, nato bi se vsi skupaj odločili, kako ukrepati v prihodnosti. Tako dr. Štoka kot Pavšič sta po nedavnem srečanju s tržaškim komisarjem Balsamom izrazila zmerni optimizem, minister dr. Žekš pa je dejal, da Slovenija budno spremlja dogajanje v gledališču.

ČEDAD Seja izvršnega odbora SSO

Na dnevnem redu žgoče teme

Izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij se je v sredo, 7. oktobra, na redni seji tokrat zbral v Čedadu, na tamkajšnjem sedežu krovne organizacije. Uvodoma je predsednik SSO Drago Štoka podal svoje predsedniško poročilo, v katerem je označil vlogo krovne organizacije pri aktualnih vprašanjih, ki so v ospredju znotraj civilne družbe naše slovenske narodne skupnosti. V poročilu se je dotaknil prizadevanj za rešitev krize SSG, srečanja s predstavnikoma deželnega tajništva SSK, sodelovanja SSO-ja na 14. Primorskih dnevih na Koroškem ter slavnostne umestitve novega tržaškega nadškofa msgr. Crepalidija. Na koncu svojega poročila je želel poudariti pomembno obeležitev 50-letnice ustanovitve ZSKP iz Gorice ter njeno temeljno poslanstvo na področju ohranjanja ljubiteljske kulture znotraj slovenske narodne skupnosti na Goriškem. Uspešno delo Zveze in njenih članic je dokazala izvedba operete Grofica Marica, pri kateri je sodelovalo več kot sto udeležencev, v večini mladih, ki so nastopili s prostovoljnim delom. Glede na zani-

manje si bo opereto ogledalo skoraj 1500 gledalcev, kar predstavlja pravi vsestranski podvig, ne pa kulturno nazadovanje oz. osiromašenje. Žal je pri tem prišlo do neljubega dogodka, ko premiera operete ni bila zabeležena v nedeljski izdaji slovenskega dnevnika, kar je prizadelo vse nastopajoče in mnoge bralce ter naročnike. Predsednik Štoka je tako Zvezi kot vsem igralcem, pevcem in plesalcem izrazil solidarnost v imenu SSO-ja. O tem je še sledila kratka razprava, pri kateri je bilo ugotovljeno, da polemike, ki so v naslednjih dneh izbruhnile na straneh Primorskega dnevnika, kažejo vendar na določeno stanje poročanja.

V nadaljevanju je izvršni odbor razpravljal o stanju znotraj Slo-mak-a, kjer sta zopet prišla na dan vprašanje predsedstva in sprememba pravilnika koordinacije. Odbor SSO-ja je soglasno potrdil pravilnost stališč predsednika Štoka, da Slo-mak ostaja manjšinska koordinacija ter da se predsedstvo določa na podlagi rotacije med vsemi komponentami. Za morebitne spremembe v pravilniku pa bo vsekakor potreben konsenz vseh članov. Z

odobravanjem je bila tudi sprejeta novica, da bo NSKS predlagal svojega kandidata za predsedstvo Slo-mak-a, ki ga SSO namerava podpreti.

Druga vroča tema je bilo krizno stanje Slovenskega stalnega gledališča. Štoka je poročal o raznih sestankih, ki sta jih imela skupaj s predsednikom SKGZ Pavšičem s kriznim odborom gledališča, na slovenskem konzulatu v Trstu ter s tržaškim prefektom. O gledališču je tekla beseda tudi na srečanju skupnega omizja, ki je bilo v Gorici. SSO je trdno prepričan o obstoju SSG-ja, vendar si ni mogoče zatiskati oči pred dejstvom, da je kriza zelo huda in v primeru pozitivne rešitve ne smemo računati, da bo to ustavnova, kakršna je bila do danes. Odbor SSO je podprl potrebo po ustanovitvi kriznega upravnega odbora, v katerem bi bile aktivno prisotne tudi vse javne ustanove, ki spadajo med ustanovitelje slovenskega gledališča. V nobenem primeru pa ne pride v poštev, da se za rešitev SSG črpajo finance iz javnih sredstev za Slovence. Janez Povše je poudaril potrebo, da se gledališka sezona vsekakor izpelje, da ne bo pri tem težav s pri-spevki vsedrжавne ustanove FUS. Izvršni odbor SSO je obravnaval tudi nekatera odprta vprašanja, ki zadevajo Benečijo. O tem je poročal pokrajinski predsednik Giorgio Banchig, ki je podčrtal problem komisarske uprave Gorske skupnosti in napovedano ukinitve te pomembne ustanove. Poudaril je dejstvo, da je Gorska skupnost beneških dolin omenjena v državnem zakonu 38/01 ter deželnem zakonu 26/07 in zaradi tega je njena ukinitve vprašljiva. Odprta pa ostajajo vprašanja glede prenosa kompetenc in premoženja, s katerimi je Gorska skupnost razpolagala. Banchig je še poudaril, da na Pokrajini Videm ni pozitivnega pristopa do ustanovitve konzulte za Slovence v videmski pokrajini, ki pa bi bila zelo koristna glede na sedanje splošne razmere.

Na koncu je Štoka poročal še o slovesni umestitvi novega tržaškega nadškofa, msgr. Crepalidija, ki so se je udeležili številni Slovenci. Obsodil je protislovenski izpad poslanca Menie, na katerega je zelo lepo in odločno odgovoril sam nadškof, ko je pri tem izpričal svoj ponos nad tem, da je v svoji homiliji spregovoril tudi v slovenščini.

Spor med Slovenijo in Hrvaško o meji po njuni osamosvojitvi od nekdaj zvezne Jugoslavije je težko pojasnjevati ne samo zunanemu svetu in predvsem Evropi, ampak tudi samim Slovincem in Hrvatom, ker pri njem ne gre za kake obsežne popravke, zaradi katerih bi v normalnih okoliščinah ne bilo vredno spor podžigati in kar 18 let zavlačevati z njegovo rešitvijo. Korenine spora so v bistvu politično prestižne narave, povezane z naglim razpadanjem Jugoslavije, na katero so se v Sloveniji kar nekaj časa pripravljali in enotno nastopali in tako prvi uspešno prebili jugoslovanski obroč. Nekaj časa so slovenski in hrvaški politični vrhovi usklajevali taktiko in strategijo, toda v odločilnih trenutkih se je hrvaško vodstvo znašlo v težavah, kako se ubraniti pred jugoslovansko armijo, ki jo je obvladoval Miloševićev režim v Srbiji. Po izjavah slovenskih pričevalcev je bilo dogovorjeno, da se skuša prodiranje armije zaustaviti na Hrvaškem.

Kot vemo, pa so se stvari razvijale drugače, tako da je morala slovenska teritorialna obramba sama zaustaviti jugoslovansko vojsko na Dolenjskem. Poznavalci takratnih razmer zatrjujejo, da bi skupen oborožen odpor Slovenije in Hrvaške povzročil usoden zlom jugoslovanske armije in tako preprečil njeno neusmiljeno divjanje na Hrvaškem. Ne glede na to verjetno možnost je prekinitev skupnega nastopanja obeh severnih republik zapustila trajne sledove v nadaljnjih političnih odnosih med njima. Takrat je namreč na Hrvaškem suvereno odločil predsednik Franjo Tuđman, ki je tudi po doseženi osamosvojitvi vladal daljše obdobje. Hrvaška se je tako podzavestno predala nekakšni politični zavisti do Slovenije, ki je s pomočjo evropske diplomacije ubranila pridobljeno dejansko osamosvojitve. Kljub sklepu zna-

nega Brionskega sestanka konec junija 1991 ob prisotnosti evropskih diplomatov, da se ohrani takratna upravna meja med Slovenijo in Hrvaško, je začelo prihajati do enostranskih hrvaških nastopov na nekaterih točkah omenjene meje in posebno ob spodnjem toku Dragonje in v Piranskem zalivu.

Tako je mejni spor postal torišče strank in vlad za pridobivanje političnih točk na notranjem političnem področju in za vztrajno poudarjanje specifičnih nacionalnih interesov. Kot znano, se Slovenija sklicuje predvsem na dejansko stanje na dan 25. junija 1991, ko sta Slovenija in Hrvaška razglasili neodvisnost in suverenost nad svojim ozemljem. Hrvaška stran pa je v več primerih skušala spremeniti omenjeno stanje ali tudi ga dejansko spremeniti. Leta 2001 sta se takratna

pogajanjih lojalno sodelovala. Ko pa je Hrvaška v pogajalsko gradivo začela vnašati dokumente s prikazovanjem poteka sporne meje, je zahtevala od nje, da jih umakne, dokler ni dogovora o meji. Ker je hrvaška stran zavrnila večkratne zadevne slovenske pozive, je Slovenija lani decembra umaknila svoje soglasje k nadaljevanju pogajanj in zaprosila Evropsko unijo za posredovanje. Njen komisar Olli Rehn je nato oblikoval predlog sporazuma o meji, h kateremu je Slovenija predložila svoje pripombe, ki jih je Hrvaška zavrnila. Sledil je nepričakovan odstop hrvaškega premierja Sanaderja.

Po posredovanju "tihe diplomacije" obeh vpletenih držav in EU sta se predsednika slovenske in hrvaške vlade Borut Pahor in Jadranka Kosor (ki je nasledila Sanaderja) dogovorila o okvirnem načrtu za dokončno rešitev vprašanja sporne meje med Slovenijo in Hrvaško in nadaljevanju hrvaških pristopnih pogajanj na kopnem in na morju. To sta slovesno sporočila javnosti na tiskovni konferenci 11. septembra. Hrvaška premierka Kosorjeva je še istega dne poslala predsedstvu EU izjavo, da noben dokument v pristopnem postopku Hrvaške ne prejudicira meje.

Na tej podlagi je Slovenija umaknila svoje zahtevne nadaljevanja pogajanj za pristop Hrvaške v EU. Na vrsti je sedaj podpis arbitražnega sporazuma o načinu določanja meje s Hrvaško. Odbor slovenskega državnega zbora za zunanjo politiko je pobudo za sklenitev arbitražnega sporazuma s Hrvaško podprl 30. septembra. Podobno soglasje mora dati še hrvaški sabor. Sam arbitražni sporazum naj bi premierja Pahor in Kosor podpisala morda do 23. oktobra. To bo potem omogočilo švedskemu predsedstvu EU, da predlog arbitražnega sporazuma obema državama predloži v potrditev in podpis.

ne prejudicira meje. Na tej podlagi je Slovenija umaknila svoje zahtevne nadaljevanja pogajanj za pristop Hrvaške v EU. Na vrsti je sedaj podpis arbitražnega sporazuma o načinu določanja meje s Hrvaško. Odbor slovenskega državnega zbora za zunanjo politiko je pobudo za sklenitev arbitražnega sporazuma s Hrvaško podprl 30. septembra. Podobno soglasje mora dati še hrvaški sabor. Sam arbitražni sporazum naj bi premierja Pahor in Kosor podpisala morda do 23. oktobra. To bo potem omogočilo švedskemu predsedstvu EU, da predlog arbitražnega sporazuma obema državama predloži v potrditev in podpis.

Alojz Tul

Povejmo na glas

Oslabljena demokracija družbo spodkopava

Nedavna odločitev Ustavnega sodišča o ukinitvi imunitete štirim najvišjim državnim predstavnikom je vsekakor zelo pomenljivo dejanje, posebno če imamo v mislih sedanje stanje v državi. Vladajoča koalicija s predsednikom vlade na čelu namreč usmerja družbo v smer, ki vse manj zagotavlja pogoje za prepotrebne razvojne vzgibe in pobude. Gre za spreminjanje, v resnici zniževanje ravni demokracije, in kadar se raven demokracije znižuje, to za družbo ni dobro, oziroma prizadeva prav vse državljanje. Zato je zgodba o Berlusconi pravzaprav zgodba o demokraciji, ki se tiče vseh nas, saj je demokracija lahko bolj ali manj zdrava, lahko je večje ali manjše jamstvo za učinkovito reševanje skupnih problemov, lahko torej kot način dogovarjanja omogoča zelo obetavno ali pa dosti manjše napredovanje na vseh področjih našega življenja. Ustavno sodišče je z ukinitvijo imunitete štirim najvišjim državnim predstavnikom zagotovilo storilo odločno potezo v obrambo tiste ravni demokracije, ki si jo država zasluži. Kakršna koli imuniteta peraja v ljudeh upravičen občutek nezaupanja, ker so pač z njo nekateri izven zakona, vsi ostali pa pod njim. Toda zadnje čase smo bili priča celi vrsti drugih nesprejemljivih ukrepov, ki medsebojne družbene odnose v še večji meri prizadevajo in že dobredno spodkopavajo izhodišča demokratičnega dogovarjanja. Dovolj se je spomniti napadov na predsednika republike, na izničevanje vloge

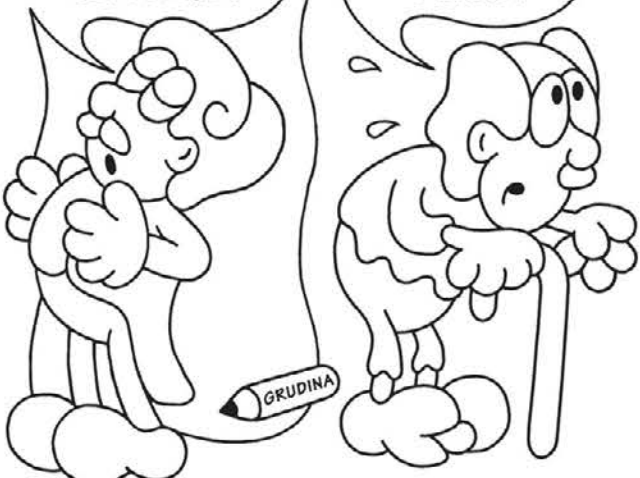
parlamenta, da ne govorimo o napadih na sodstvo in medije, ki morajo biti prizorišče nepogrešljive svobode misli. Tukaj so še vprašljivi in sporni zakoni, med njimi na prvem mestu zakon o varnosti, ki odseva stališče do tako važnega področja, kot je odnos do priseljencev in neizogibnega sobivanja z njimi. Dejstvo je, da je za vse navedene in druge bistvene postavke značilen močan priokus osupljive ostrine do vsega, kar je drugačno, se pravi do vseh, ki mislijo drugače. Na ta način se ustvarja družba, v katero se naseljuje nezaupljivost, družba demotiviranja drugače misleče, ki da so vsi po vrsti sovražniki, ki menda pripravljajo zarote in vsakovrstne pregone. Ob vsem tem ni težko ugotoviti, da se raven demokracije zaznavno in razmeroma hitro znižuje, demokracije kot tistega civilizacijskega instrumenta, ki sicer nudi enkratne možnosti ustvarjalnega prepletanja vseh obstoječih družbenih dejavnikov ali pa vsega tega ne nudi in je celo razlog vsesplošnega nazadovanja. In v takšnih okoliščinah, če pogledamo na prostor naše narodne skupnosti, slej ko prej ni mogoče pričakovati velikega razumevanja niti za problematiko narodnostnih manjšin, na kar moramo računati, da se ne bi slepili z iluzijami in popustili v prizadevanjih za dosego naših zakonitih pravic. V tej luči je sklep Ustavnega sodišča pomemben in obeta-ven tudi za nas, saj pričča, da je trenutne razmere mogoče in nujno korenito izboljšati.

Janez Povše

Na dnu...

SAJ NI VAŽNO, KAJ ČLOVEK IMA! VAŽNO JE, KAJ ČLOVEK JE!

TOČNO TAKO! SEM UBOGI BERAČ!

POGOVOR Glauco Petaros

Oljke smo v teh krajih gojili od pamtiveka

“L etos je bila suša izjemno huda: upamo, da bo letina kljub temu dobra”, je dejal gospodar Glauco Petaros in pokazal na gumijasto cev, ki je speljana od oljke do oljke in tako namaka celoten nasad. “Vodo prinašam s kamiončkom, plastični rezervoar polnim doma ali pa v Boljuncu. Paziti moramo tudi na merjasce. Poglejte, kako nam orjejo zemljo...”, je dejal in se dalje sprehajal po nasadu, hodil od oljke do oljke, kakor da bi vsako posebej poznal, kakor da bi vsako imenoval z njenim imenom.

Delo oljarja zahteva prizadevanje in doslednost. Kakovost končnega proizvoda je odvisna predvsem od teh lastnosti, ki sta v Glauco Petarosu nedvomno prisotna, saj je bilo njegovo olje na letošnjem sejmu Olio capitale deležno posebne nagrade, v kratkem pa bo žele še en uspeh, in sicer prvo nagrado medregijskega združenja oljarjev Aipo.

Gospodar Glauco Petaros je doma v Borštu pri Trstu. Njegove družinske korenine pa segajo v Zarežec, vas, ki je le nekaj metrov stran od Boršta. Po dokončani trgovski akademiji se je zaposlil v nekdanji openski hranilnici in posojilnici.

“Sicer pa me je kmetijstvo vedno zanimalo”, nam je povedal sogovornik.

“Bilo je leta 1973, ko sem s prijatelji vzel v najem 6 tisočmetrsko površino srenjskega zemljišča in ga posadil s trtami”. Danes Glauco Petaros obdeluje hektar zemlje. “Tritisoč kvadratnih metrov površine, na kateri gojimo trto, imamo še vedno v najemu, okrog osem tisoč kvadratnih metrov pa imamo v svoji lasti: to zemljišče smo v glavnem namenili oljčnemu nasadu”.

Koliko oljk je posejanih na parceli?
Okrog 250 dreves, od katerih je 80 primerkov starih več kot petdeset let. Gre namreč za oljke večjega obsega. Starejših oljk ni, saj mejnik naše oljarske dejavnosti je bilo namreč leto 1929, ko je Breg zajela huda zima; tej ujmi je treba prišteti še politično katastrofo 20. let, ko so italijanske fašistične oblasti z dekretom prefekta načrtno prepovedale oljarsko dejavnost v naših krajih.

Ta poteza je pretrgala starodavno tradicijo v Bregu?
Oljke smo v teh krajih gojili od ‘pamtiveka’. To dejstvo potrjuje tudi jezikovno-terminološka opredelitev oljke: pri nas rabimo isti izraz bodisi za sadove kot za drevo, tako kot za ostalo sadno drevje. V drugih jezikih pa ni tako: drugod se namreč uporabljata za sadež in drevo dva različna

izraza (na Slovenskem se je zaradi bližine germanskega strokovnega okolja razvila drugačna terminologija). Ta terminološka diskriminacija dokazuje, da so naši predniki izoblikovali en sam izraz za oljčni sadež in za drevo veliko prej od ostalih narodov: potemtakem sklepam, da smo na tem ozemlju naseljeni dalj časa od tistega, ki nam ga zgodovina pripisuje.

Kakšen je največji problem kmetijstva v Bregu?
Gotovo je pomanjkanje vode. Tudi ureditev kmečkih cest ni dobra: občina namreč zavrača oskrbovanje tovrstnih poti na privatnike in srenjo, ceste pa so v zemljiški knjigi vpisane kot javne. Lahko bi jih jemali kot last državne domene. Občina Dolina pa ni zanje nikoli skrbela in to pristojnost prepustila srenji.

Kako se je spremenila dejavnost oljarjev v zadnjih desetletjih? Znano je, da je olje iz Brega doseglo visoko kakovostno stopnjo.

Res je. Zasluga gre zlasti privatnikom, ki so za svojo dejavnost investirali veliko denarja. Pred dvajsetimi leti je bilo za oljarstvo na voljo še nekaj javnih sredstev. Tedaj so z oljkami posadili večjo površino na hribu, ki mu domačini pravimo Čelo. V zadnjih letih pa je pomoč javnih uprav prenehala. Dolinska občina ni nikoli imela pravega odnosa do kmetijske dejavnosti, ker je v levičarski logiki postavljala kmeta na isto ra-

Foto IG

stop, s katerim bi povečal kakovost oljčnega pridelka. Pridelovanje je usmeril v strokovno praznoreditev nasadov, v katerih so bile oljke posajene druga od druge v določeni razdalji, primeroma obdelane in vzdrževane. Pazljivo je spremljal tudi predelavo oljk: nekoč smo nabrane oljke hranili doma in jih peljali v tor-klo šele, potem ko smo obdelali vse nasade. Starec pa je dojel, da je oljke najbolje obdelati čim prej

(nekaj ur po nabiranju), tako da njihov sok ohrani pozitivne lastnosti.

Katero?
Na vsakoletni razstavi olja Olio capitale na tržaškem sejmu so izvedenci klasificirali naše olje kot lahko sadno: ostali dve kategoriji

ven kot kapitalista. Tudi danes so prizadevanja preskromna.

Kdaj se je začelo pri vas bolj strokovno gojenje oljčnih nasadov?
Bilo je na začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja, ko je pokojni Danilo Starc zavzeto iskal nov pri-

stop, s katerim bi povečal kakovost oljčnega pridelka.

Na domačem in tujem trgu je družba Grimac imela okrog 600 strank: to so bile v glavnem prazarne. Največje stranke so imeli na Hrvaškem (npr. pažarno Frank). Družba Cogeco pa ima po Italiji in v tujini okrog 450 strank.

Nepravilno oz. nepravilno je, da oljke ne gojimo v Italiji in v tujini okrog 450 strank. Kolikšen dobiček načrtujete pri podjetju Grimac?
Ciljamo na to, da bi po treh letih dosegli 10 milijonov fakturne vrednosti.

V kakšnem socialnem položaju pa so uslužbenci podjetja Grimac in kaj jim zagotavlja družba Cogeco?
V Bologni smo se s sindikati dogovorili, da bomo zaposlili 18 ljudi.

Kakšne pa so druge perspektive na tržišču družbe Cogeco?
Družba Cogeco vsebuje vrsto podjetij: poleg Grimaca imamo še podjetje KB Commodities v

Londonu, ki se ukvarja s kupoprodajo surove kave na mednarodnem tržišču, prazarno Vidiz & Kessler v Zgoniku (pred nedavnim je podjetje Vidiz & Kessler predstavilo novo blagovno znamko Qubik Caffè' in koncept bar Qubik Bar, ki je v prostorih Kinemaxa v Trzinu), podjetje Kawaimex na Hrvaškem (ta prazarna zaseda tretje mesto celotnega tržnega deleža prodaje kave restavracijam in hotelom za skupnih 1.200 strank). Na tržaškem sedežu zaposluje Cogeco 16 oseb, nekaj sodelavcev imamo tudi v Londonu. Družba Cogeco bo namreč odslej zaposlovala skupno okrog 70 oseb.

Koliko pa bo letos znašal poslovnih promet skupacije Cogeco?
Računamo okrog 32 milijonov evrov.

Koliko imate sploh tako radi oljke?
Oljka je med vsemi najbolj priljubljena drevo. Njegova veja te ne oplazi, boža te. Oljko imam zlasti zaradi končnega proizvoda, olja, ki ima – kot rečeno – zdravilne lastnosti. Literatura in politika imata oljko za simbol miru, jaz pa raje izpostavljam njene zdravilne lastnosti.

Igor Gregori

POGOVOR Roberto Vidoni

Družba KB je povečala dejavnost na področju trgovanja kave

Finančna delniška družba KB1909 je pred nedavnim na javni dražbi odkupila dejavnost družbe Grimac Srl iz Bologne, ki se ukvarja s proizvodnjo aparatov za kuhanje kave tako v gostinskem sektorju kot v navadnih gospodinjstvih. Poslu je pobjel sledil Roberto Vidoni, vodja podjetja Cogeco iz skupine KB 1909.

Ali je bistveno nespremenjeno stanje odvisno od tega, da je kava eden od nenadomestljivih vsakodnevnih užitek zlasti italijanskega potrošnika?
V mnogih državah obstaja zakoreninjena kultura kave, ki v bistvu ne pozna krize. Delovna pavza pri kavi je v Italiji trenutek socializacije in negovanja osebnih stikov tako na delovnem področju kot v zasebnem življenju. Sek-

ne druga najbolj trgovana prвина po petroleju.

Kdaj ste se začeli pripravljati na odkup bolonskega podjetja?
Maja meseca smo začeli razmišljati o možnosti, da bi ponudili surove in pražene kave (prazarne imamo na Hrvaškem in v Trstu) prišteli še avtomate za pripravo kave, tako da bi našim strankam ponudili možnost trgovanja še ene branže. Ponudila se je tako priljubljena odkupa na javni dražbi podjetja Grimac, s katerim bi povečali našo sinergijo na tržišču.

Kako pa je sploh prišlo do uspešnega razpleta posla, ki znaša en milijon in stotisoč evrov?
Podjetje je šlo v stečaj zaradi usodne generacijske zamenjave. Leta 2005 je lastnik umrl, podjetje je nato zašlo v težave. Menimo pa, da je podjetje Grimac mogoče še oživiti: znamka je vsekakor še prepoznavna na italijanskem tržišču kave, saj je do leta 2005 namreč prednjačila v Italiji na tem področju. Preden smo se podali v ta posel, smo položaj podjetja temeljito proučili in prišli do zaključka, da bo prevzem le-tega dodalo novega zagona naši dejavnosti v Italiji. Investicija bo rentabilna: prava vrednost podjetja Grimac je namreč višja od vsote, ki smo jo potrosili na dražbi.

Katero sorto trguje družba Cogeco?
Ukvarja se z obema. Na programskem ceniku imamo kar 80 vrst svetovnih kav. Družba KB 1909 je pred poldrugim letom odkupila od družine Lokar Polojaz eno od najbolj poznanih podjetij, ki je trgovalo s kavo: podjetje Cogeco je bilo ustanovljeno pred 50 leti in si ustvarilo prepoznavno vlogo na balkanskem tržišču, zlasti na Slovenskem in Hrvaškem. Družba KB1909 je menila, da bi podjetje lahko bilo še naprej perspektivno v kontinuiteti s to tradicijo. S tem bi se okoristile tudi naše stranke. Trgovanje s kavo gre podpirati tudi zato, ker je obdelava zelene rastli-

ne drugo najbolj trgovano prvina po petroleju.

ne drugo najbolj trgovana prvina po petroleju.

ne drugo najbolj trgovana prvina po petroleju.

ne drugo najbolj trgovana prvina po petroleju.

ne drugo najbolj trgovana prvina po petroleju.

ne drugo najbolj trgovana prvina po petroleju.

ne drugo najbolj trgovana prvina po petroleju.

Kako je trgovanje kave utrpelo udarec lanske svetovne gospodarske krize?
Dovolil bi si reči, da smo operaterji, ki delujemo na tem področju, lahko dokaj zadovoljni. Podatki kažejo, da se nivo trgovanja v primerjavi s prejšnjimi leti ni bistveno spremenil. Uvoz kave v Italijo je dosegel 1,5% minusa glede na lanske podatke, tudi poraba kave na domačem tržišču je v bistvu enaka. Zabeležiti gre zgolj malenkostni upad izvoza pražene kave iz Italije: govor pa je o pičlih 2%. V Italiji se kava prodaja preko treh osrednjih kanalov: preko velike distribucije, preko restavracij in hotel-skih objektov in preko avtomatskih naprav. Lažji upad v prodaji kave smo zabeležili v restavracijah in hotelih; povečala pa se je v veliki distribuciji, zlasti v gospodinjstvih.

Foto IG

Upravni odbor Sklada »D. Sardoč« - Onlus razpisuje natečaj za dodelitev sledečih štipendij:

- pet štipendij v znesku osemsto evrov, za učence Državne dvojezične osnovne šole v Špetru. Prošnji mora biti priložen družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov;
- eno štipendijo v znesku tisoč osemsto evrov za dijake vpisane v program EKSTRA, ki ga organizirata Slov.I.K. in Dijaški dom Simona Gregoričiča. Prošnji mora biti priložen družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov;
- šest štipendij v znesku dvatisoč evrov za univerzitetne študente. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: fotokopija univerzitetne knjižice z učenim načrtom in izidi opravljenih izpitov, družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov;
- štipendijo v znesku štiri tisoč evrov, za podiplomski študij ali specializacijo. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: potrdilo o opravljenem univerzitetnem študiju s končno oceno, družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov.

V prošnjah morajo biti navedeni podatki o drugih prejetih štipendijah. Pri dodelitvi štipendij bo upravni odbor upošteval predvsem študijske uspehe in potrebe proslcev na osnovi 5. člena statuta sklada. Štipendije bodo dodeljene do 30. novembra 2009. Vse potrebne informacije lahko dobite pri naslednjih članih odbora: Boris Peric (0481 32545), Zdravko Custring (0432 707408), in Mariza Škerk (335 6553150). Zainteresirani naj dostavijo prošnje do 31. oktobra 2009 v zaprti ovojnici na sledeči naslov: SKLAD – FONDAZIONE D. SARDOČ C/O Studio Legale – Odvetniška pisarna SANZIN, ulica Diaz št. 11, 34170 Gorica.

Goste je pozdravil tudi nadškof msgr. Giampaolo Crepaldi

Obisk koroških duhovnikov na Tržaškem

“Duhovniška zveza Sodaliteta na Koroškem šteje 65 slovenskih duhovnikov, pred štiridesetimi leti pa nas je bilo celo 115. Tedaj smo imeli celo od 12 do 15 bogoslovcev, ki so letno izhajali iz semenišča. Danes pa se je slika krepko spremenila: novih semeniščnikov ni, tako da dobro razumemo stisko duhovnih bratov in vernikov na Tržaškem. Pred 15 leti nismo sploh mislili, da bo število bogoslovcev tako upadlo. Tudi v primerjavi s preteklostjo je to naša največja preizkušnja, če pa zremo v prihodnost, smemo kot verniki upati, da bo Bog poskrbel za pastoralne in duhovne poklice”, nam je povedal g. Jože Kopeinig, predsednik Duhovniške zveze slovenskih duhovnikov Sodaliteta, ki je v četrtek, 8. oktobra, vodil skupino 22 koroških duhovnikov na obisk tržaške škofije. “Duhovniki na Koroškem so bili in so še danes pomemben družbeni in kulturni dejavnik naše skupnosti”, je sklenil Kopeinig.

nikom in pripadnikom slovenske narodne skupnosti v Italiji nasploh dobro znana, saj se v marsičem, če že ne popolnoma, zrcali usoda naših slovenskih duhovnikov bodisi glede zgodovinske vloge, ki so jo dušni pastirji imeli pri ohranjanju slovenske narodne zavesti, zlasti pa glede sedanjega upada števila duhovnih poklicev. Duhovniško skupnost Sodaliteta, ki živi že 103 leta, je ustanovil nemški škof Khan, “ki je imel rad Slovence in slovenske duhovnike. Vedel je, da so naši duhovniki morali prevzeti na svoja ramena poleg dušnopastirskega poklica še

Jože Kopeinig, Ivo Jevnikar, msgr. nadškof Crepaldi in msgr. Franc Vončina

vlogo prosvetnih in kulturnih delavcev. Med prvo in drugo svetov-

no vojno so duhovniki prirejali v slovenskih koroških dolinah Zila, Rož in Podjuna razne tečaje in duhovne vaje za kmečko mladino. Po drugi svetovni vojni pa se je njihovo delovanje osredotočilo v Tinjah, kjer so ustanovili dom Sodalitas”. V katoliškem domu prosvete Sodalitas prirejajo letno okrog 600 prireditev v slovenskem in nemškem jeziku. “Slovenski duhovniki namreč oskrbujemo ne samo slovenske vernike in farane, temveč tudi Nemce oz. ponemčene ljudi. Dom Sodalitas je tako hiša dialoga med večinskimi in manjšinskimi narodom na Koroškem, hkrati je dom v Tinjah tudi pomembno umetniško središče slovenskih in dru-

gih umetnikov; je pa tudi sprejemno središče slovenskih ro-

marjev, ki obiščejo Gospo Sveto”. Pester program skupine koroških gostov se je začel v jutranjih urah, ko so po obisku stolne cerkve v sami katedrali somaševali pri božji daritvi v slovenščini, ki jo je vodil potrjeni škofov vikar g. Franc Vončina. Koroška skupina si je ob

Kristusu, poživilja pa ju Sveti Duh”, je dejal nadškof. Msgr. Crepaldi se je spomnil še svojih slovenskih besed, ki jih je z opravičeno muko izrekel med homilijo ob dnevu svojega ustoličenja na čelo tržaške Cerkve. “Ob meni je tedaj stal vikar g. Vončina: videl sem,

spremembu predsednika krožka za družbena vprašanja Virgil Šček lva Jevnikarja prispeli v Peterlinovo dvorano na Donizettijevi ulici, kjer so jih sprejeli predsednik SSO Drago Štoka, predsednik Slovenske prosvete Marij Maver in predsednik ZCPZ Marko Tavčar: ti

spremembu nekaterih tržaških slovenskih duhovnikov nato ogledala še biser secesije, Vurnikovo kapelo na tržaški škofiji, kjer jih je čakalo pravo presenečenje. Pozdravil jih je namreč novi tržaški škof, nadškof Giampaolo Crepaldi, kije v krajšem nagovoru poudaril, da duhovnike in vernike podpirata dva stebra. “Ta stebra sta ljubezen in resnica, ki prihajata od Očeta, se uresničita v

da je trpel. Obljubil pa sem mu, da bom dober učenec in se bom slovenščine še naprej učil”, je poudaril nadškof in tako posredno nakazal smer svojega dušnopastirskega dela. Dodal je še, da “razne komponente tržaške Cerkve in tukajšnje celotno ozemlje morajo postati sredstvo vzajemnega bogastva, ne pa vzrok za spor. Tržaška Cerkve bo zvesto zasledovala prvi cilj, na drugega pa se nikakor ne bo ozirala”. Koroški duhovniki so nato ob

so goste uvedli v dejavnosti osrednjih slovenskih katoliških ustanov v Trstu. Predsednik SSO Štoka je med duhovniki prepoznal mnogo nekdanjih prijateljev in se nanje obrnil s prošnjo – izzvenela je sicer šaljivo –, da bi zaradi krepkejšega števila duhovnikov na Koroškem morda kdo izmed njih lahko nadaljeval duhovniški poklic na Tržaškem, kjer – kot znano – je število dušnih pastirjev zelo skopo.

IG

Druga številka Pastirčka Med jesenskimi darovi tudi nove rubrike

Zlata jesen je tu in s sabo nam je prinesla veliko darov, ki nam jih po Božjih rokah poklanja čudovita narava. Poleg zemeljskih dobrot nam oktobrski dnevi darujejo tudi veliko duhovne hrane. Na sv. Terezijo Deteta Jezusa, na dog angelov varuhov, na sv. Franciška, predvsem pa na rožnovensko nedeljo, posvečeno Mariji, ki je ob prikazovanjih zmeraj priporočala to molitev, in na misijonsko nedeljo, (18.) opozarja v tokratni beležki urednik Pastirčka Marijan Markežič, ki želi šolarjem »pridno in navdušeno učenje...in seveda sodelovanje s Pastirčkom«. No, tega res ne manjka! Dovolj je, da prelistamo središčne strani Pastirčkove pošte, pa bomo v

njih razbrali, kako otroci radi zaupajo svoja doživljaja dobremu prijatelju Pastirčku in kako ga z navdušenjem razveseljujejo s svojimi likovnimi umetninami. Z njimi tudi z veseljem delijo izkušnje poletnih kolonij, taborov... Z dolgim zapisom in veliko barvno fotografijo so se oglasili osnovnošolci in srednješolci župnij tržaškega Brega in njihovi prijatelji, ki so preživeli nekaj nepozabnih dni v Dragi. Na potovanje po Sveti deželi pa se bodo, s pomočjo nove rubrike, v mislih in ob nazorni ilustraciji Paole Bertolini Grudina odpravili veliki in mali Pastirčkovi bralci, da bi bolje spoznali kraje, v katerih je preživel Jezus svoje zemeljsko življenje in vabil apostole k sebi,

kakor kaže ilustracija, ki jo bodo otroške ročice odele v pisanost barv. Najmlajšim so namenjene dogodivščine pujska Bineta, ki jih jasno in privlačno oblikuje ilustratorica Danila Komjanc ter z njimi spodbuja najmlajše k besednemu in likovnemu dopolnjevanju. O jeseni in drevesih-prijaznih domovih ptic poje pesmica Drevo Zore Saksida. Jesenske vlage se gotovo veselijo žabe, katerih prijateljica Regica je junakinja razigrane pesmice V. T. Arharja. Z jesenjo se poigrava tudi križanka KrižKraž, ki jo v svojih tipično toplih barvah ponuja v dopolnjevanje Paola Bertolini; njene nežne ilustracije spremljajo tudi kratke štirivrstične pesmice V. T. Arharja. V njih avtor posrečeno označuje lastnosti posamezne domače živali. Ista spretna likovna roka predstavlja gorile, vrsto zelo velikih opic. O njihovih značilnostih in življenjskih navadah pripoveduje Nina Grudina, ki se na Pastirčkovih straneh prvič pojavlja kot mlada sodelavka.

Kot nalašč za prve osnovnošolske ure slovenskega jezika so napisani stihovi o zvočnosti samoglasnikov in njihovem pomenju. Jezikoslovno rubriko z dopolnjevanjem je pripravila učiteljica Barbara Rustja. Pesnica Berta Golob pa je z ljubko pesmico Pika, ob šegavih likovnih ponazoritvah Marjana Mančka, segla na področje ločil, ki so velikokrat trn v peti marsikateremu šolarju. Na čisto novo pot pa vodi bralca zapis Damijane Čevdek Jug v glasbeni šoli. Peter in Veronika, bratec in sestra, ki ju je ilustriral Andrej Jussa, sta šla prvič v glasbeno šolo... in morda bosta tam zapela tudi pesmico o rožnem vencu Oktobrsko Berte Golob, na glasbo Dominika Krta. Na ponoven poto po naši domovini, polni lepote, je stric Maks popeljal Tjašo in Pastirčka. Ogledali so si Krnska jezera in spoznali okolico Krnskega pogorja v Triglavskem narodnem parku. Nika-

mor pa se ne mudi mucu Buc Bucu, katerega dogodivščine opisuje Mariza Perat, njegovo oprejanje pri domačem platu pa je prikazala likovna oblikovalka Danila Komjanc. Kako pomembno je pazljivo poslušanje v šoli, se zaveda fantiček iz »stripa«, ki ga v poučno-vzgojnem duhu pripravljata Paola Grudina in Walter Grudina in z njim tudi spodbujata pogovor o dani temi med otroki in starši. V Pastirčkovem likovnem koticu, ki sicer obsega dve strani, se nadaljuje izdelovanje papirnatih figuric za jaslice: Tatjana Ban daje navodila za izdelavo oslička in vola. Nepopoljšlivi Pacek Walterja Grudine ob nenadni omedleviski učiteljice pa začudeno odkriva nevarnost svojih napak! V oktobrski številki Pastirčka so še drugi poučni in razvedrilni biserčki, kar poiščite jih!

IK

PAVEL IN NJEGOVO UPANJE (2. del) Upanje: v NZ okrog 50-krat, 9/10 pri Pavlu

“Mi pa, ki smo otroci dneva, bodimo trezni ter si nadenimo oklep vere in ljubezni in za čelado upanje zveličanja” (1 Tes 5,8).
“Sam Gospod naš Jezus Kristus pa in Bog, naš Oče, ki nas je vzljubil in nam milostno podelil večno tolažbo in dobro upanje, naj spodbudi vaša srca ter utrdi v vsakem dobrem delu in vsaki dobri besedi” (2 Tes 2,16).
“Pavel, apostol Kristusa Jezusa po povelju Boga, našega Rešitelja, in Kristusa Jezusa, našega upanja, Timoteju, pravemu sinu v veri: Milost, usmiljenje in mir od Boga Očeta in Kristusa Jezusa, Gospoda našega” (1 Tim 1,1).
“Pavel, služabnik Božji, apostol pa Jezusa Kristusa, da izvoljenci Božji verujejo in spoznajo resnico, ki je za pobožnost, oprti na upanje v večno življenje, ki ga je Bog, ki ne laže, obljubil pred vek” (Tit 1,2).
“Kajti razodela se je Božja milost, ki prinaša zveličanje vsem ljudem; uči nas, da se odpovemo hudobnosti in posvetnim željam in na tem svetu trezno in pravično in pobožno živimo, pričakujoč blaženo upanje in veličasten prihod velikega Boga in Zveličarja, našega Jezusa Kristusa” (Tit 2,11-13).
“Ko se je pa razodela dobrotljivost in ljudomi-

lost Boga, našega Rešitelja, nas je rešil, ne zaradi pravičnih del, ki smo jih mi storili, marveč po svojem usmiljenju v kopeli prerojenja in prenovljenja po Svetem Duhu, ki ga je na nas obilno razlil po Jezusu Kristusu, našem Zveličarju, da bi bili opravičeni z njegovo milostjo in bi po upanju postali deležni večnega življenja” (Tit 3,4-7).
“Kristus pa je kot sin čez svojo hišo, njegova hiša smo mi, če do konca trdno ohranimo zaupanje in hvalo upanja” (Heb 3,6).
“Želimo pa, naj vsak izmed vas pokaže isto vneto za popolnost upanja do konca, da bi se namreč ne pole-nili, ampak posnemali tiste, ki so po veri in stanovitnosti deležni obljud” (Heb 6,11).
“Ker je dedičem obljube hotel Bog še bolj pokazati nesprenljivost svojega sklepa, je pristavil prisego, da bi po dveh nesprenljivih dejanjih, ki v njih ni mogoče, da bi Bog

varal, imeli močno tolažbo, kateri smo pri-bežali, da se oprimmemo danega upanja” (Heb 6,17-18).

“Zakaj postava ni v ničemer privedla do popolnosti, uvaja pa se boljše upanje, po katerem se bližamo Bogu” (Heb 7,19).
“Držimo se neomajno vere upanja, kajti zvest je on, ki je dal obljubo, glejmo drug na drugega, da se bomo spodbujali k ljubezni in dobrim delom” (Heb 10,23).

PAVEL IN NJEGOVA LJUBEZEN (1. del)

V NZ 110-krat (agápe), pri Pavlu 70-krat, to je 2/3 V NZ filia 1-krat (Jak 4,4), eros 0-krat Hvalospev agápe (1 Kor 13,1-13)

13,1-3: 4 darovi, ki jih oživlja ljubezen – možno je tudi zgoreti brez ljubezni!
13,4-7: 15 dejavnosti poosebljene Ljubezni; 7 kakšna je in 8 kakšna ni!
13,8-10: tri dejavnosti, ki so minljive: preroštvo, jeziki, vednost

13,11: tri otroške in moške dejavnosti: govoriti, misliti, soditi
13,12: dve sedanji in prihodnji dejavnosti: gledati v zrcalu, spoznavati deloma
13,13: tri sedanje dejavnosti in največja dejavnost: vera in upanje in ljubezen
DOD – RASON – 'AHABAH
EROS – FILIA – AGAPE
AMOR – DILECTIO – CARITAS
ČUTNA – VOJNA – RAZUMNA
Eros: nagnjenje, čutno, nagonsko, telesno
Filia: privlačnost, blagovoljna, dobrohotna, duševna
Agape: sladkost, sozvočje, svetloba, toplota, dišava
Vera, upanje, ljubezen: naravne kreposti in božanske kreposti
Pavel dopolni judovsko ljubezen in postane iz preganjalca apostol: “Upanje pa ne osramoti, ker je Božja ljubezen izlita v naša srca po Svetem Duhu, ki nam je bil dan ... Bog pa izkazuje svojo ljubezen do nas s tem, da je Kristus za nas umrl, ko smo bili še grešniki” (Rim 5,5,8).
“Kdo nas bo ločil od ljubezni Kristusove? Nadloga ali stiska ali preganjanje? Ali lakota ali nagota ali grožnja ali meč? ... Ne visokost ne globokost ne kakšna druga stvar nas ne bo mogla ločiti od ljubezni Božje, ki je v Kristusu Jezusu našem Gospodu” (Rim 8,35,39).

Poslikave skrivnosti rožnega venca akad. slikarja Lojzeta Čemažarja Marijin biser na Jazbinah

Nadškof blagoslavlja nove poslikave

Čerkev Marije pomagaj na Jazbinah v Brdih je v zadnjih letih doživela temeljito obnovo; z 19 novimi poslikavami svetih skrivnosti rožnega venca, ki jih je goriški nadškof msgr. Dino De Antoni blagoslovil prejšnjo nedeljo, 11. oktobra, pa je postala še lepše Marijino svetišče, ki lahko postane dragocen vir tudi duhovne prenovne. Na dogodek se je verno občestvo, v katerem je več tudi mlajših dejavnih župljanov, v spremstvu župnika v Števerjanu in na Jazbinah g. Antona Lazarja ter p. Leopolda Grčarja pripravilo s tridnevno.

P. Leopold Grčar

V petek, 9. oktobra, je MePZ Jazbine pod vodstvom domačina

Zdravka Klanjščka - on je dal pobudo za nove poslikave in si sploh veliko prizadeva, da bi bila jazbinska skupnost živa in živahna - organiziral lep koncert nabožne glasbe, na katerem so sodelovali trije zbori. Prva je v apsi di pod vodstvom Laure Winkler nastopila Vokalna skupina Chorus '97 iz Mirna, ki je zapela nekaj skladb velikih mojstrov sakralne glasbe, Schuberta, Gallusa, Palestrine, Brucknerja in Macchija. Nato je pred občinstvo stopil gostujoči zbor, MePZ Jazbine-Plešivo; kot je povedal zborovodja Zdravko Klanjšček, je ta še zelo mlad, saj je nastal pred tremi leti, čeprav nekateri njegovi pevci pojejo že 50 let, sam sestav pa je imel že veliko nastopov. Ob orgelski spremljavi Damijane Čevdek je zbor z dušo odpel pet slovenskih, med katerimi tri Vodopivčeve, eno Mavovo in eno Tomčevo. Zadnji je pod isto zanesljivo taktirko zapel moški zbor Mirko Filej, ki skoraj 50 let opravlja veliko poslanstvo za naš narod. Čeprav danes občuti pomanjkanje mladih sil, je povedal Klanjšček, zbor po svojih zmogljivostih še vedno goji narodno in sakralno glasbo. Na Jazbinah je krepko zapel Trubarjevo *Hvalimo mi danes Buga* v Tomčevi priredbi, v kateri so se posebno izkazali odlični solisti, nato pravoslavno *Tebe pojem*, Leskovarjev *Oče naš*, Mihelčičevo *O Gospa o Mati moja* in Hladnikovo *Marija skoz' življenje*.

Med koncertom so se radovedni pogledi poslušalcev lahko

že "sprehajali" po novih poslikavah. Devetnajst slik (dvajseto skrivnost rožnega venca predstavlja oltarna freska iz l. 1993) je narejenih v tehniki olja, velike so 105 x 80 cm, prevladujejo modra, rdeča in bela barva. Gre za podobe, ki govorijo o skladju in lepoti; same so sebi vabijo k notranji tišini, z jasnimi in milimi potezami nežno prišepetavajo bogate vsebine skrivnosti, ki ponujajo vedno novo hrano za prošnje in zahvale v življenju vsakogar. Poslikave so delo akad. slikarja Lojzeta Čemažarja, ki je s svojim prepoznavnim slogom v zadnjih 30 letih že okrasil številne bogoslužne prostore in sakralna znamenja na Slovenskem. Kdor ga pozna, ve, da so njegove slike ne le prežete z molitvijo, ampak da mu je samo slikarstvo molitev.

V tem duhu je tudi izzvenelo nedeljsko popoldansko slavlje, pred katerim je dekan Karel Bolčina vodil rožni venec. Jazbinska skupnost je s pesmijo *Ecce sacerdos magnus* toplo sprejela nadškofa. V čudovitem jesenskem dnevu je bila cerkev z okolico zelo lepo okrašena, Robert Prinčič pa se je v imenu verske skupnosti zahvalil za prisotnost msgr. De Antoniju, msgr. Oskarju Šimčiču, p. Leopoldu, županji Franki Padovan, Čemažarju in ženi ter vsem pri-

Župnik Anton Lazar in nadškof msgr. Dino De Antoni (foto DPD)

sotnim. V homiliji je p. Leopold "z glavo in srcem" zaobjel skrivnosti rožnega venca. Cerkevni oboki so kot sklenjene roke, ki se dvigajo proti nebu, molijo in se zahvaljujejo, je dejal. Čudovito je, da je to svetišče zdaj posvečeno molitvi, h kateri je spodbujala Mati Božja v Lurdu in Fatimi. S. Lucija je pred smrtjo zapisala, da je Bog dal molitvi rožnega venca takšno moč, da ni nobenega osebnega, narodnega in mednarod-

Lojze Čemažar

nega problema, da se ne bi dal rešiti s to molitvijo. "Rožni venec je velesila, močnejša od vsake nuklearke"! Janez Pavel II., ki je zapisal, da je rožni venec povzete vsega evangelija, je med molitvijo na Brezjah pred leti položil na oltar svoj rožni venec, kot bi dejal, naj bomo povezani med sabo kot njegove jagode. "Ta globina in moč je zdaj zbrana v tem svetišču". Pridigar je navzoče pozval, naj se v trenutkih teme in megle negotovosti zatekajo k Mariji: "Kamorkoli stopite, bodi-

MePZ Jazbine-Plešivo z zborovodjo Zdravkom Klanjščkom

te nosilci miru, veselja, živega Boga"! Poklicani smo, da bi bili njegovi pričevalci, potrebno pa je biti spreobrnjeni. Marija je povsod z nami, pod križem je postala naša mama. "Ko se tega zavemo, zbledijo vsi naši strahovi". O Čemažarjevih poslikavah je frančiškan z Brezjeh povedal, da nikjer po Evropi še ni našel podob rožnega venca v taki svetlobi kot tu. Ob njih naj tudi verniki postanejo živ rožni venec, "saj Bog želi v nas videti druge Marije". Nadškof De Antoni je po obhajilu poudaril, da je Marija besede in dogodke ohranjala v svojem srcu. Ohranjala je fragmente življenja, premišljevala in iskala smisel. "Kdor moli rožni venec, se navaja razbirati fragmente lastnega življenja in jim iskati smisel".

Kratke

Današnji otroci bi lahko živeli 100 let

Več kot polovica otrok, ki se dandanes rodijo v razvitih državah, bo dočakala sto let, če se bodo trenutni trendi gibanja življenjske dobe nadaljevali, je po poročanju francoske tiskovne agencije AFP pokazala raziskava, ki so jo objavili v zdravstveni reviji *The Lancet*; vest je povzela tudi Slovenska tiskovna agencija. "Če se bo hitrost naraščanja življenjske dobe, ki so jo v preteklih dveh stoletjih zabeležili v razvitih državah, nadaljevala tudi v 21. stoletju, bo večina otrok, ki so se po letu 2000 rodili v Franciji, Nemčiji, Italiji, Veliki Britaniji, ZDA, Kanadi, na Japonskem in v drugih državah z dolgo življenjsko dobo, praznovala 100. rojstni dan", so zapisali v reviji.

Ljubljanski nadškof Alojz Uran se dobro počuti

Ljubljanski nadškof metropolit in predsednik Slovenske škofovske konference Alojz Uran se po petkovi hospitalizaciji zaradi slabosti dobro počuti, so sporočili iz tiskovnega urada ljubljanske nadškofije. Preiskave sicer še vedno potekajo, od njihovih končnih ugotovitev je odvisno, koliko časa bo ljubljanski nadškof še v bolnišnici, še dodajajo. V nedeljo je sprejel obiske ožjih sorodnikov in sodelavcev, ki so mu izročili pozdrave in zagotovila molitve mnogih posameznikov za čimprejšnje okrevanje. Nadškof Uran se za dobre želje iskreno zahvaljuje in sporoča, da tudi sam v teh dneh še več moli za nadškofijo, zlasti za vse bolne.

Roverway 2009 / Tudi goriški skavti na mednarodnem taboru (3. del) Še zadnji utrinek z Islandije

Hoja po neverjetni islandski zemlji nas je utrudila, a nas tudi napolnila z nepozabnimi občutki. Videli smo pokrajine, ki si jih ne bi mogli predstavljati, v svoji potovalni skupnosti smo spoznavali španske, portugalske, avstrijske in islandске prijatelje. Z njimi smo peli, se

igrali, se gredli ob topli čokoladi in ob ognju (en večer smo res preživeli ob ognju, kar je bilo sicer neobičajno, ker imajo na Islandiji zelo malo lesa, poleg tega pa je zaradi naravne svetlobe ogenj nepotreben). Nastopil je dan, ko smo se odpravili do jezera Ulfljotsvatn, kjer imajo islandski skavti stalni

taborni prostor. Tam smo spet srečali ostale potovalne skupine in se ponovno zbrali pri slovesnosti. Taborni prostor je napolnilo tritisoč skavtov iz cele Evrope. Občutek pripadnosti skupnim skavtskim idealom je bil res močan, prevladovala pa je predvsem želja po spoznavanju novih ljudi.

Na stalnem delu tabora smo imeli natrpan program. Vsak dan smo obiskovali različne delavnice, kjer smo lahko poskusili najrazličnejše stvari. V šotoru, namenjenem ustvarjanju, smo se lahko preizkusili v fotografiji, glasbenem ustvarjanju, risanju in še marsičem. Spodbudili smo svojo fantazijo in ustvarjali. V šotoru, ki je bil namenjen ekologiji, smo poskusili pripraviti okusne čaje, mazila in bombone iz islandskih rastlin, ki smo jih nabrali v bližnji okolici. Poskusili smo tudi ustvariti kakšno torbico ali čepico iz starih in neuporabnih oblek. Zanimiva je bila tudi izkušnja v "Slepi kavarni". V sobo smo vstopili s posebnimi zatemnjenimi očali, saj smo preizkusili, kaj pomeni biti slep. Naša naloga je bila najti mizo s

piškoti in vodo. V naši domišljiji smo si zamislili, kakšna je kavarna, a smo bili zelo presenečeni, ko so na koncu preizkušnje prižgali luč in smo lahko opazili, da smo si

sobo zamislili čisto drugače. Lepo je bilo tudi v delavnici Vikingov, kjer smo sami zgladili kamne in si iz njih ustvarili ogrlico, pisali svoja imena v kamen, pekli pokovke na ognju in se preizkusili še v marsičem.

Najlepši dan na stalnem delu tabora je bil vsekakor Carnival day. Vsak narod se je predstavil s kvizi, igrami in značilnimi jedmi. Daleč najuspešnejše so bile seveda jedi. Pred Francozi, ki so sproti pekli palačinke, in Italijani, ki so pekli pizzo in kuhali testenine, se je kar trlo ljudi, da si skoraj težko prišel na vrsto. Tistega dne je prišel na obisk k nam tudi islandski predsednik države, ki se je cel dan sprehajal po tabornem prostoru.

Kaj pa smo počenjali, ko nis-

mo bili na delavnicah? Družili smo se na posameznih podtaborih ali v kavarnah, ki so bile v središču tabora. Posebej mikavna je bila češka čajna hiša, ki je nudila izvrstne čaje in v kateri si lahko sedel okoli mizice brez stolov. Ker je bila zelo priljubljena, je bilo težko najti prsto mizo. Sami se nismo dobro zavedali, da je čas mineval tako hitro. Kar nenkrat je prišlo do zaključne slovesnosti in do poslavljanja. Medtem ko je večina narodov že odpotovala, se je slovenska odprava zaustavila na tabornem prostoru en dan več. Zadnji dan na Islandiji smo nekateri preživeli v islandskih jamah in nato v bazenu, drugi pa ponovno v Reykjaviku. Domov smo se vrnili utrujeni, nekoliko premrzani, a z novo in nepozabno izkušnjo v srcih.

Kratke

Thaler in Zver gosta krožka Anton Gregorčič

Krožek Anton Gregorčič - Študijski center za socialno-politična vprašanja se zopet predstavlja širši javnosti z novo pobudo, ki se bo tokrat dotaknila problematike pristopa balkanskih držav do Evropske unije in vloge Slovenije.

Prvo jesensko srečanje je obravnavalo problematiko enotnega vodstva slovenske narodne skupnosti v Italiji in je bilo zelo uspešno; udeležila se ga je številna publika, poleg tega pa je okrogla miza dala povod za nadaljnje srečanje vseh glavnih predstavnikov naše narodne skupnosti, ki so zbrali 5. oktobra v Gorici.

Gosta krožka Anton Gregorčič na tokratnem srečanju, ki bo v petek, 16. oktobra, ob 18. uri v dvorani pokrajinskih muzejev na goriškem gradu, bosta evropska poslanca Zoran Thaler in Milan Zver. Oba imata tudi vladne izkušnje, saj sta bila v različnih obdobjih ministra vlade Republike Slovenije. Okroglo mizo bo vodil mladi časnikaner Andrej Černic, uvodoma bo navzoče pozdravil Marjan Terpin, predsednik krožka.

Naslov srečanja - Slovenija, evropsko okno na Balkan - je v tem trenutku zelo aktualen. Naš obmejni prostor je, predvsem z gospodarskega vidika, veliko črpal na balkanskih tržiščih. Zanimivi bodo tudi problematike približevanja EU, različni pogledi članic EU na to približevanje, politika pomirjevanja na kriznih področjih ipd.

V soboto srečanje Po poteh miru in sprave

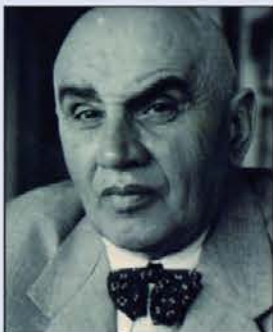
Združenje Concordia et pax vabi v soboto, 17. oktobra, na srečanje, ki vodi po poteh spomina, pripadnosti, sprave in miru. Za člane in prijatelje združenja, ki povezuje različne skupnosti z obeh strani meje Goriške, je vsakoletno srečanje občutena obveza, ki nas letos vodi najprej v Komen; tam se bodo udeleženci zbrali ob 14.30 pri spomeniku med Komnom in Branikom, nato bodo krenili v Strassoldo pri Červinjanu, kjer bo spominska slovesnost ob 16.30. Komen in Strassoldo sta emblematični točki, ki so ju prireditelji letos izbrali zaradi življenjske "lekcije", ki jo nudita za prihodnost, v kateri smo vsi poklicani, da na odpuščanju in usmiljenju gradimo osebno svobodo in bratsko odgovornost za rodove, ki prihajajo.

Tudi letošnje srečanje bo priložnost za spomin in "drugačen" razmislek o tragedijah, ki so prizadele naša ljudstva v prvi polovici prejšnjega stoletja. Priložnost za "prečiščenje spomina" in spravo.

Večer o Alojzu Gradniku v organizaciji SSO in združenja Societa' Filologica Friulana

V četrtek, 22. oktobra, bo v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici literarni večer, ki ga prireja Svet slovenskih organizacij za Goriško in združenje Societa' Filologica Friulana s sedežem v Gorici, v ul. Bellini 3. Večer bo posvečen pesniku Goriških Brd Alojzu Gradniku, ki je eden največjih slovenskih piscev pesmi 19. stoletja, a ga je matična domovina po drugi svetovni vojni zaradi obstoječega režima iz ideoloških razlogov dolgo časa zanemarjala.

S tem srečanjem, ki nosi trijezični naslov Alojz Gradnik Pesnik Goriških Brd, Poeta del Collio Goriziano, Poete dal Cueli Gurizan, želijo prireditelji približati goriškemu občinstvu pesniško ustvarjalnost Alojza Gradnika, njegov odnos s furlanskim svetom in razširjenost Gradnikovih del v Italiji. Bogat program se bo začel ob 18. uri in bo po pozdravih predstavnikov oblasti obsegal:

uvodni poseg Davida Bandlja; Gradnikovo pesniško delo bo predstavila Fedora Ferluga Petronio ob zbornikih Alojz Gradnik Pesnik Goriških Brd / Poeta del Collio Goriziano (uredila Fedora Ferluga-Petronio) ZTT-EST, Trst 2008; na temo Kulturna stičišča med Gradnikom in furlanskim svetom v Brdih bo spregovorila Piera Rizzolatti, Miran Košuta pa o Razširjenosti Gradnikovega dela v Italiji. Besede predavatelj bo požlahtnilo branje Gradnikovih pesmi, ki jih bodo podali Martina Valentinič, v slovenščini, Egle Taverna, v furlanščini, in Paolo Bortolussi, v italijanščini.

Ob koncu si bodo udeleženci lahko ogledali razstavo slik umetnika Gian Pietra Zuzizza, ki upodablja Gradnikov svet.

Srečanje o družini v vrtincu družbenokulturnih sprememb

Po poletnem premoru načrtuje družinska pastorala goriške nadškofije nov niz srečanj, posvečenih v prvi vrsti zakoncem. Prireditelji se sicer zavedajo, da čas primanjkuje vsem, da smo vsi prezaposleni. Tudi zato oz. prav zato so mnenja, da morajo biti družine pričevalke lepote, tiste lepote, ki jo je treba vsak dan na novo osvajati. Tema novega leta delovanja bo namreč prav "Družina: lepota, ki jo je treba znova osvojiti". Prvo srečanje v tem nizu bo v soboto, 24. oktobra, ob 16. uri v avditoriju Fogar (Korzo Verdi 4) v Gorici. Na temo Družina v vrtincu družbenokulturnih sprememb bo govoril dr. Giampiero Guidetti, milanski duhovnik, psiholog, terapevt in asistent na univerzi Bocconi. Prisrčno vabljeni!

11. Fotosrečanje v Kulturnem domu v Gorici

V galeriji Kulturnega doma v Gorici je na ogled mednarodna fotografska razstava "11. Fotosrečanje", na kateri sodelujejo Daniele Barbagli (Italija), Antonino Cannizzaro (Italija), Blaž Erzetič (Slovenija), Nataša Radović (Hrvaška), Igor Škorjanc (Italija), Nina Todorović (Srbija) in skupinska razstava fotografske skupine "Photo 88" iz San Vita al Tagliamento (PN). Razstava, ki jo v skupnem sodelovanju prirejajo Fotoklub "Skupina 75" iz Gorice, Zveza slovenskih kulturnih društev in upravni odbor Kulturnega doma - Gorica, pod pokroviteljstvom goriške občine in pokrajine ter deželnega združenja FIAF, bo odprta do 25. oktobra od ponedeljka do petka od 10. do 13. in od 16. do 18. ure ter v večernih urah med prireditvami.

Zadnja ponovitev operete Grofica Marica

Radostno vzdušje ob tolikšnjem uspehu

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž bi morala ob uprizoritvi operete Grofica Marica, s katero je

Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice na sijajen način praznovala 50-letnico nepretrganega, živahnega kulturnega delovanja, morala vsaj podvojiti svojih skoraj tristo sedežev, ker ni mogla sprejeti vseh tistih, ki bi se bili radi pridružili mladostni radoživosti; le-ta se je ob tej odski postavitvi z veliko neposrednostjo in naravnostjo z odra

prekipevajoče pretakala v dvorano. Prireditelji so trem že napovedanim ponovitvam, 4., 6. in 11. oktobra, dodali še ponedeljkovo, 12. oktobra, da bi zadovoljili vsaj del tistih, ki so povpraševali po vstopnicah; v uradu KCLB telefon te dni namreč prav ni hotel obmolkniti, seveda v veliko zadovoljstvo prirediteljev odmevnega odrskega dogodka. Poslednja goriška ponovitev je imela res prazničen konec ob lesketajočih "snežinkah", ki so se z vrha odra usule na nastopajoče. Ti so na ponedeljkovi ponovitvi pod taktirko Hilarija Lavrenčiča povsem neobremenjeno in razigrano spet odigrali, odpeli in odplesali

Kalmanovo opereto, ki je gledalca zazibala ob sanjavih, mehkih melodijah dunajskega valčka, a ga nato že v naslednjem trenutku

Tabaj privoščil vplesti v tekst kako svojo improvizacijo, ki je seveda še bolj podžgala izrazito komičnost in s tem tudi navdušenje publike.

Tudi tokrat gledalci niso štedili z aplavzi, ploskanje je bilo že samoumevno ob koncu polnokrvnih, odličnih solističnih nastopov grofice Marice - Elvire Hasanagić ali pa nežnih duetov s Tassilom - Sebastjanom Podbregarjem.

jalovo spletle okrog operete in hotele izničiti trud, požrtvovalnost, veselje, navdušenje, energijo in ljubezen, ki so jih mlade sile vložile in ta pomembni ustvarjalno bogati podvig Zveze ob njenem zlatem jubileju. Gledalci se jim za to iz srca zahvaljujemo in jim želimo še veliko zadoščenja ob podobnih pobudah.

Za kroniko naj povemo še, da je nastopajočim in s tem seveda vsem, tudi zakulisnim sooblikovalcem uprizoritve na torkovi

Mojca Milič in Sebastjan Podbregar (foto DPD)

povabila v ognjevit madžarski, ciganski ples. Sproščeno nastopajočih je dosegla višek, tako da si je izkušeni odski maček Božidar

Vsesplošen uspeh operete, v režiji Emila Aberška, je popolnoma zasenčil in utišal polemike, ki so se na straneh zamejskega dnevnika

reprizi (6. oktobra) zadovoljen zaploskal tudi goriški nadškof msgr. Dino De Antoni.

IK

Seja slovenske mestne konzulte
Govor je bil tudi o vrtcih in jaslih

Po poletnem premoru se je Konzulta za vprašanja mestne etnične manjšine ponovno sestala. Prvič se je seje konzulte udeležila gospa Myriam Vidi, ki jo je občinski svet po odstopu enega od članov 1. septembra 2009 imenoval v Konzulto za vprašanja mestne etnične manjšine.

V daljšem poročilu je predsednik Ivo Cotič obravnaval več tem, ki zadevajo življenje etnične manjšine v Gorici: privolitev občinske

uprave v postavitve večjezičnih smerokazov na pokrajinskih cestah, nerešeno vprašanje izpraznitve pritličnih prostorov Trgovskega doma, predajo večnamenskega centra v Pevmi, začetek postopka obnovitvenih del na osnovni šoli v ulici Brolo. Odbornik za lokalne identitete Stefano Ceretta je članom konzulte predstavil evropske projekte in prošnje, ki jih je občina Gorica predstavila na podlagi 19. in 21. člena zaščitnega zakona 38/01.

V zvezi z večletnim rastočim trendom vpisov v vrtce s slovenskim učnim jezikom bo konzulta pristojni odbornici predlagala, naj za prihodnje šolsko leto preveri možnost odprtja nove sekcije. Predsednik konzulte bo poleg tega seznanil občinsko upravo z vsebino 21. člena zakona 38/01, ki predvideva zaščito družbenih, gospodarskih in okoljevarstvenih interesov z imenovanjem ustreznega predstavnika slovenske manjšine (kvalificiran predstavnik) v posvetovalne organe.

Tudi tokrat so se člani konzulte posebej dotaknili trenutnega stanja postopka obnove prostorov v ulici Rocca, kjer naj bi prihodnje leto odprli slovenske jasli. Razpis za gradbenega izvajalca se je iz predvidenega začetka sep-

tembra prestavil na oktober. V prihodnjih dneh naj bi prišlo do razpisa za dodelitev gradbenih del, sledila bo predstavitev ponudb, novembra pa razglasitev izvajalca. Decembra naj bi gradbeno podjetje začelo z deli in gradnja zaključilo v začetku poletja 2010.

Pred koncem seje je predsednik sporočil prisotnim, da bo čez teden dni Nika Simoniti Jenko prekinila delovno razmerje z Občino Gorica. Predsednik konzulte se ji je zahvalil za izkazano strokovnost, predvsem pa za razpoložljivost in pomoč na uradu za slovensko manjšino ter pri delovanju konzulte. Občinska uprava je že sprožila postopek za imenovanje nadomestnega prevajalca oz. tolmača.

In memoriam

Prof. Slavko Bratina

V torek, 6. oktobra, je v goriški bolnišnici umrl prof. Stanislav

(Slavko) Bratina. Pokojnik je bil znan šolnik in javni delavec. Rodil se je v Gorici 24. aprila 1926. Po osnovni in srednji šoli je obiskoval klasični licej in maturiral leta 1948. Nato se je vpisal na tržaško univerzo, kjer je študiral klasično filologijo in doktoriral leta 1957. Posvetil se je poučevanju slovenščine in literarnih predmetov najprej na nižji srednji in tudi strokovni šoli, potem na višji gimnaziji in nato vrsto let na učiteljski šoli Simon Gregorčič. Zadnja leta je bil vse do upokojitve nameščen na goriškem šolskem skrbništvu na uradu za slovenske šole. V Gorici je dolga leta deloval Akademski klub, katerega duša je bil prav Bratina sam, ki je poleg občasnih kulturnih pobud prirejal zlasti razne družabne prireditve,

kot so martinovanja in silvestrovanja za visokošolce in mlade izobražence. Slavko Bratina se je zelo živahno udeleževal tudi na političnem področju. V Gorici je bila že vrsto let Slovenska demokratska zveza (SDZ),

ki sta jo zelo markantno vodila dr. Avgust Sfiligoj in dr. Anton Kacin. Vsa leta je bil Bratina tudi v njenem vodstvu. Tako je nastalo tudi večdesetletno Bratinovo politično in upravno delovanje. Na slovenski listi z lipovo vejico je bil med leti 1961-1970 izvoljen v goriški občinski svet. Med leti 1968-1970 je bil tudi občinski odbornik za davke. V tem času smo bili v občinskem svetu dr. Sfiligoj, dr. Kacin in pisec tega zapisa. Kasneje je bil izvoljen tudi dr. Damjan Paulin. Bratinovi nastopi so bili vedno tehtni in umirjeni, v njih pa se je zlasti zavzemal za narodne pravice slovenskih občanov in celotne naše narodne skupnosti. Bratina je tudi veliko pisal in urejeval. Tako je pisal v slovenska tednika (Katoliški glas in Demokracija), revijo

Utrpi, ki jo je v Trstu za Slovensko prosvetno matico izdal tudi zdaj že pokojni skupni prijatelj Marko Udovič. Uredil je delo prof. Umberta Urbanija o pesniku Petru Petroviču Njegošu. Hranil je tudi zapuščino goriškega profesorja Milana Bekarja.

Slavko Bratina je posebno ljubil fotografijo in se je njej veliko posvečal. Osebnost je bil vesele narave in po srcu dober, rad je bil v družbi in se s prijatelji podajal na razne izlete, predvsem v bližnjo Slovenijo.

Š sestro Leo je živel na Livadi. Še mnogo prej je umrla sestra Irena, ki je bila sama tudi profesorica.

Pogreb Slavka Bratine je bil 8. oktobra v cerkvi sv. Ivana v Gorici, pokopali pa so ga na pokopališču v Pevmi, kjer počivajo vsi njegovi. Bog mu bodi za vse bogat plačnik, sestri Lei in ostalim sorodnikom pa izrazimo globoko sožalje.

Andrej Bratuž

PD ŠTANDREŽ Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

Prepustimo se komedijskemu vrtincu!

Jesenska melanholija se že zajeda v naše misli, zato jo moramo čim prej odgnati iz naših duš. Najlaže pa to storimo, če se prepustimo humoru nemu vetriču, ki nas bo zavrtinčil v neobvladljiv komedijski ples; na tega nas tudi letos iskriivo vabi Prosvetno društvo Štandrež z abonmajskim programom ljubiteljskih gledaliških skupin. Edino tovrstno ponudbo v zamestvu deveto leto prireja štandreško društvo, katerega zlahtni del delovanja pripada prav gledališki umetnosti. In prav ljubiteljske gledališke čarobnosti bodo deležni vsi tisti gledalci, ki se bodo odločili za nakup abonmaja. Kot vselej ga sestavlja pet komedijskih del različnih avtorjev, od klasikov do sodobnikov. Komedijski žar bodo prižgale ljubiteljske skupine iz bližnjih in bolj oddaljenih krajev Slovenije, ki so bile že večkrat ali pa bodo prvič gostje v štandreški župnijski dvorani, in seveda naši priljubljeni domači igralci, člani dramskega odseka PD Štandrež, ki bodo, kot je že utečena navada, sklenili humoristični abonmajski niz z novo odsko postavitvijo. Letos bo to Gugalik N. Novaka, ki ga bodo upri-

zorili pod režijsko roko svojega že nekajletnega umetniškega usmerjevalca Jožeta Hrovata, člana SNG Nova Gorica. Premiera novega dramskega dogodka bo v soboto, 30. januarja 2010, ob

pina de Filipa Ni res, pa le verjamem, v režiji Staneta Lešana. S Kananci ima PD Štandrež plodne dolgoletne stike, ki se udeležajo predvsem v uspešnih vzajemnih gostovanjih. Decembrskemu vz-

pospremili Butalci F. Milčinskega, ki jih bo z vsemi njihovimi norostmi obudilo Amatersko gledališče Vrba iz Vrbja v režiji Bogomirja Verasa.

Kot po navadi bodo vse predstave v župnijski dvorani A. Gregorčič v Štandrežu ob 17. uri. Zainteresirani lahko še vpišejo abonma ali rezervirajo sedež in vstopnico pri blagajni župnijskega doma v nedeljo, 18. oktobra 2009, od 11. do 12. ure in eno uro pred predstavo. Za informacije pa se lahko obrnejo na Božidarja Tabaja, tel. 0481 20678. Cena

Chiara Mucci, Božidar Tabaj in Nikol Kerpan v komediji Kaj bodo rekli ljudje (foto DP)

abonmaja za 5 predstav znaša 24 evrov (redni) in 17 evrov (znižani), vstopnice za posamezne predstave pa 6,50 (redne), 4,50 znižane (za študente, osebe, stare nad 70 let, društvene in družinske skupine).

dušju se bo čudovito prilegala vrtoglava komedija Georges Feydeaua Poroka Štefa Vampiča, ki jo bo prikazalo KD Gledališče Belansko - Bohinjska Bela v režiji Bernarda Gašperšič 13. decembra. V novo leto pa bodo gledalci v nedeljo, 3. januarja 2010,

abonmaja za 5 predstav znaša 24 evrov (redni) in 17 evrov (znižani), vstopnice za posamezne predstave pa 6,50 (redne), 4,50 znižane (za študente, osebe, stare nad 70 let, društvene in družinske skupine).

abonmaja za 5 predstav znaša 24 evrov (redni) in 17 evrov (znižani), vstopnice za posamezne predstave pa 6,50 (redne), 4,50 znižane (za študente, osebe, stare nad 70 let, društvene in družinske skupine).

Iva Koršič

Prejeli smo

Ali lahko povejo tudi prebivalci Sabličev svoje mnenje?

Že več let prebiramo po časopisih o problemu cestnih ovinkov pri Sabličih. Ker do danes ni nihče vprašal za mnenje prebivalcev Sabličev, vsaj kolikor je meni znano, bi rad nekaj povedal o tem, ker sem se tam rodil in tam stanujem. Prevladuje javno mnenje, da, dokler bodo ostali ostri ovinki pri Sabličih, bo manj prometa skozi Dol in Jamlje. Nekateri celo trdijo, da se je zmanjšal promet s tovornjaki, odkar je ta del ceste prepovedan za vožnjo tovornjakom z dolžino čez deset metrov. Zanimivo bi bilo vedeti, na kateri realni podlagi se je ustvarilo to mnenje. Resnično stanje je povsem drugačno. Ne samo da je prometa vedno več, tudi tovornjakov je vedno več, bodisi tistih čez deset metrov kot tudi tistih, ki so pod to mero, iz enostavnega razloga, ker se te prometnice poslužuje vedno več Slovencev iz Posočja, z Novogoriškega ter Spodnje Vipavske za pot v Trst, Koper in Istru, poleg velikega števila običajnih uporabnikov. Ko bo obvoznica Ločnika dokončana, bo cesta služila tudi kot najkrajša prometnica za Trst krajem okrog Krmina ter vzhodnega videmskega področja. Na dlani je, da bo prometa vedno več. Če k temu dodamo še odprtje velikega kamnoloma v Dolu, dobimo jasno perspektivo, kakšen bo promet skozi Dol, Jamlje, Sablič in Štivan že to zimo. Kdor govori drugače, ne govori resnice. Državna družba ANAS je pred sedmimi leti predstavila občini Doberdob štiri možne variante za ureditev cestnega odseka, ki poteka skozi vas Sablič in povezuje državno cesto št. 55 z državno cesto št. 14, s popolnim kritjem stroškov s strani države. To je pred časom povedala odgovorna družba ANAS, ob nekem sestanku na goriški prefekturi, kjer je bil, med drugimi, pris-

ten tudi podpisani. Takrat je bila država za to odgovorna, danes, če se ne motim, je za to pristojna dežela. Ti načrti so do danes večini občanov neznan, tudi med današnjimi občinskimi svetovalci so nekateri, ki o tem ne vedo nič. Tu nastane vprašanje: zakaj občinski možje niso javno dali v razpravo teh načrtov, ko so le-ti dospeli na občino? Smo morda doberdopski občani nezreli, da bi lahko o njih razpravljali? Vprašanje noče biti polemično, ker je nujen resen odgovor: še danes, ko o tem problemu pišejo, skoraj tedensko, vsi lokalni dnevniki, ostajajo ti načrti v predalih občinskih uradov. V vsaki demokratični družbi se teme javne koristi dajajo v javno razpravo, preden pade kakršnakoli odločitev. Da ne bi bilo pismo predolgo, bom z naslednjim obrazložil, katera rešitev bi bila za našo vas najboljša in zakaj. S spoštovanjem.

Emil Radetič

Prvi večer koncertne sezone 2009/2010

V soboto, 17. oktobra 2009, ob 20.30 v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž gostoval simfonični orkester RTV Slovenije. Koncert je pod okriljem festivala Kogojevi dnevi 2009, ki letos

praznuje 30-letnico, obenem je to prvo srečanje koncertne sezone 2009/2010, ki jo že vrsto let prireja Kulturni center Lojze Bratuž v sodelovanju z Združenjem cerkvenih pevskih zborov in Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel. Pod umetniškim vodstvom priznanega dirigenta Antona Nanuta bo nastopila tudi domačinka, sopranistka Alessandra Schettino, z novim delom, ki ga je za to priložnost napisal skladatelj Pavle Mihelčič.

**Koncertna sezona
2009-2010**

ORKESTER RTV SLOVENIJA

Alessandra Schettino, sopran
Anton Nanut, dirigent

Na sporedu skladbe Lucijana Marije Škerjanca,
Janija Goloba, Pavla Mihelčiča in Primoža Ramovša

Kulturni center Lojze Bratuž
Sobota, 17. oktobra 2009, ob 20.30

Predprodaja vstopnic na blagajni Kulturnega centra Lojze Bratuž od 9. do 12. in od 17. do 19. ali po elektronski pošti na naslov info@kclbratuz.org

Obvestila

V nedeljo, 18. oktobra, je svetovna misijonska nedelja. Ob 18. uri bo v župnijski cerkvi v Štandrežu molitvena ura za misijone.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v sodelovanju s KRUT-om in Pokrajinskima zvezama upokojencev Severne in Južne Primorske pevsko revijo Starosta mali princ v nedeljo, 25. oktobra, s pevskim nastopom upokojenskih zborov štirih obmejnih mest v Kulturnem domu v Gorici ob 17. uri. Na koncertu se bo predstavil tudi zbor združenja staršev otrok šole in vrtca iz Romjana. V jutranjih urah bo potekal izlet v zanimivo "arheološko območje" zgodovinskega mesta Ogleja pod pokroviteljstvom UNESCO. Odhod iz Gorice ob 8. uri samo z enim avtobusom. Po kosilu vožnja v Gorico na koncertno predstavo. Za izlet je potrebna čimprejšnja prijava na tel. št. 0481 532092 (Emil D.). Pohitite!

Prosvetno Društvo Rupa-Peč ter župniji Miren in Rupa-Peč v sodelovanju z Občino Sovodnje ob Soči vabijo na predstavitev knjige Župnija Miren skozi stoletja avtorja Franceta Barage v četrtek, 15. oktobra, ob 19.30 v cerkvi sv. Marka v Rupi.

Družinska pastorala goriške nadškofije vabi v soboto, 24. oktobra, ob 16. uri v avditorij Fogar na predavanje z naslovom: Družina v vrtincu družbeno-kulturnih sprememb. Govoril bo g. Giampiero Guidetti iz Milana, psihoterapevt in asistent na univerzi Bocconi.

Darovi

Pred letom dni nas je zapustil Simone Pintar. V njegov spomin

daruje N. N. 50 evrov za ŠZ Olympia.

Cestitke

Nekdanji ravnateljici slovenskih osnovnih šol goriškega ravnateljstva, dr. Mirki Brajnik, ob priznanju, ki ji ga je podelila Republika Slovenija za zasluge na našem šolskem področju, iskreno čestita odbor Slovenskega glasbenega centra E. Komel iz Gorice.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 16.10.2009 do 22.10.2009)
Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Kamijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 18.30 do 19.30, na soboto ob 15. uri. Spored:
Petek, 16. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Zaigramo in zapojmo domače viže in napeve - Obvestila.
Sobota, 17. oktobra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v beneškem in rezijanskem narečju.
Ponedeljek, 19. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Zimzelene slovenske popevke, stare in manj stare - Obvestila.
Torek, 20. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.
Sreda, 21. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Veliki misijonar Ignacij Knoblehar / 1. del - Izbor melodij.
Četrtek, 22. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

PD ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

PROGRAM PREDSTAV:

- Nedelja, 25.10.2009, ob 17. uri Gledališka skupina KD BRCE - Gabrovnica pri Komnu Marco Tassara AMOUR, AMORE, LIEBE... komedija Režija: Sergej VERČ - Nedelja, 8.11.2009, ob 17. uri Gledališko društvo KONTRADA - Kanal Peppino de Filippo NI RES, PA LE VERJAMEM komedija Režija: Stane LEBAN - Nedelja, 13.12.2009, ob 17. uri KD Gledališče BELANSKO - Bohinjska Bela Georges Feydeau POROKA ŠTEFA VAMPIČA komedija Režija: Bernarda GAŠPERŠIČ	- Nedelja, 3.1.2010, ob 17. uri Amatersko gledališče VRBA - Vrbe Fran Milčinski BUTALCI komedija Režija: Bogomir VERAS - Sobota, 30.1.2010, ob 20. uri Premiera - Nedelja, 31.1.2010, ob 17. uri Abonmajska predstava PD Štandrež - dramski odsek N. Novak GUGALNIK komedija Režija: Jože HROVAT

Vse predstave bodo v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu.

Prodaja abonmajev, vstopnic in rezervacija sedeža: pri blagajni v nedeljo, 4., 11., 18. oktobra 2009, od 11. do 12. ure in eno uro pred predstavo
Informacije: Božidar Tabaj 0481 20678
Abonma 5 predstav 24,00 evrov, znižano 17,00 evrov*; posamezne predstave 6,50 evrov, znižano 4,50 evrov*
*študenti, osebe starejše od 70 let, društvene in družinske skupine

Vabljeni!

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

URARNA ZLATARNA ŠULIGOJ

Gorica, ulica Carducci 49
Tel. 0481.535657 - www.suligoj.com

VZEMITE SI ČAS!
20% popusta za vse ure, srebrne in jeklene nakite na zalogi ter ugodnosti za vse ostalo blago

LONGINES LORENZ
CITIZEN CASIO

Kljub angleščini, globalnemu sporazumevalnemu jeziku Slovenščina ostaja osebna in narodna vrednota

V novi številki *Moje Slovenije*, osrednje revije za Slovence zunaj meja domovine, je urednik napisal Rudi Merljak, sekretar in vodja sektorja na Uradu vlade Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu. V prispevku z naslovom *Slovenec sem!* analizira razmerje med angleščino, "ki si je, hočeš nočeš, izborila status globalnega jezika v politiki, poslovnih dejavnostih, prometu, znanosti in organiziranem turizmu, ter pomenom in uporabo slovenskega jezika". Po njegovem se v zelo veliko deželah z angleščino lahko pomagaš le malo ali nič. Ljudje po svetu pričakujejo, da se boš potrudil in se vsaj nekaj osnovnih fraz naučil v jeziku njihove dežele, ki si jo

obiskal. V Angliji, domovini angleščine, pa se jim sploh zdi samoumevno, da z njimi povsod

Rudi Merljak (foto DPD)

govoriš izključno v njihovem, angleškem jeziku.

Tudi v globalnem svetu narodi ostajajo, kar so bili, in narodni jeziki ter narodne istovetnosti prav tako ostajajo trdno zakoreninjene, skoraj posvečene kvalitete oz. vrednote. Potem navaja jezikovno stanje v Sloveniji in piše: "Slišim, da se mnogi Angleži, ki so v Sloveniji pokupili številne podeželske hiše in posestva, tudi še po desetih, petnajstih letih bivanja v slovenskem okolju ne naučijo in niti ne poskušajo naučiti vsaj osnovnega komuniciranja v slovenščini. Isto velja za premmoge priseljence iz različnih območij Balkana, katerih

odnos do slovenskega jezika in naše kulture je pogosto naravnost odklonilen. Zakaj se to dogaja prav nam Slovincem? Rekel bi, da zato, ker sodimo med evropske narode z najšibkejšo narodno identiteto, z nizko narodno samozavestjo, z nadvse skromnim narodnim ponosom in s premalo spoštljivim odnosom do lastnega narodnega jezika. Slovenci lastnemu jeziku kratko malo nismo tako globoko privrženi kot večina drugih evropskih narodov. Če se preselimo v tujino, naš materni jezik praviloma opustimo v dveh generacijah. Izjemno smo motivirani ter zagreti za svoj zasebni vrtiček, tisti del slovenskega vesolja, ki leži zunaj našega vrtička, pa nas pušča precej ravnodušne. Pisec opozarja, "da je stanje resno in diagnoza glede jezika neizprosna. S tako površnim odnosom do svoje narodne pripadnosti, do lastne domovine, do slovenskega jezika, bomo kot narod dolgoročno le težko preživel. Slovenec sem, ali je to zgolj romantika. Je romantika, je pa tudi edina pot k cilju, k preživetju".

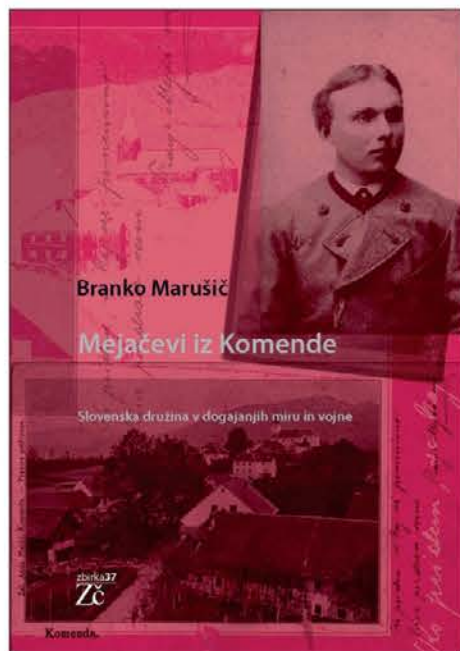
M.

Zgodovinar Branko Marušič avtor romana o družinskih rodovih Pripoved o sorodnikih

Zgodovinar prof. dr. Branko Marušič, ki je zelo dejaven pri preučevanju preteklosti Goriške in tudi drugih območij, je tokrat presenetil z drugačnim delom, ki ima značaj in posebnosti prave sage, to je narodne pripovedke ali povesti. V knjigi z naslovom *Mejačevi iz Komende*, ki jo je izdala Zveza zgodovinskih društev Slovenije, opisuje več generacij oz. rodov svojih sorodnikov po materini strani, Vidi Mejač, po poroki v Solkan na Vidi Marušič. Tudi novo delo, ki pomeni pravo literaturo, je značilno po natančnosti, ki je tudi nasploh velika odlika Branka Marušiča in tudi po opisu in oceni znanih ljudi, ki so v obdobju med obema svetovnima vojnama, pa tudi med njo prihajali v bogato, prestižno in politično vplivno hišo pri "Mejaču", v Komendi na Gorenjskem. Avtor je snov za svoje pisanje v veliki meri uporabil iz pisem, ki jih je njegova mati prejela od svojcev, zlasti svoje mame, ki jih navaja, in ocenjuje čas in ozračje, v katerih so bila napisana. Pri tem prijetno presenečata neposrednost in iskrenost Marušičevega pi-

sanja, kar je v pripovedih o svojih sorodnikih zagotovo posebna vrlina. Celovito in pošteno opisuje dogodke med drugo svetovno vojno, ki so v družino oz. na Mejačevu prinesle razkol in politične delitve. Dva brata sta se odločila za sodelovanje z okupacijskimi nemškimi oblastmi, pri čemer so v hišo prihajali nacistični funkcionarji, visoki častniki in drugi oblastniki. Svoje napačne odločitve in delovanje sta plačala s smrtjo, vendar je sestra Vida Marušič, soproga dr. Franca Marušiča, partizanskega zdravnika in aktivista, do njiju ohranila sočutje, tudi jeseni leta 1943, ko je v Vipavski dolini in v Trnovskem gozdu nad Ajdovščino iskala bratov grob. Sestra Vida, ki je tudi med vojno, kolikor je mogla, obiskovala svojce in domačo hišo v Komendi, je sodila, "da je bil njen brat Vitko lahko mišljen in neresen, pa zmožen, da je bil okupatorjev sodelavec, mlajši brat Lojze pa je bil pošten in idealist. Bil je vedno antiklerikalec, velik Jugoslovan in ponosen na svoj čin poročnika nekdanje jugoslovanske vojske". Posebna, dejali bi dodatna vred-

nost nove knjige Branka Marušiča, je v tem, da navaja in opisuje številne osebnosti, ki so prihajale v stik s prebivalci

Mejačevega. Med njimi je bil tudi Ivan Slokar, znani bančni in finančni strokovnjak ter sorodnik

Vide Marušič.

Rodovnik Mejačevih obsega čas od leta 1800 pa do obdobja po drugi svetovni vojni. V njem sta navedena tudi zakonca dr. Franc in Vida Marušič, starši Tomaža, Branka in Janeza oz. Ancija, ki so vsi izobraženi in dejavni v javnem prostoru na Slovenskem. V družini Marušičev, uvrščenih v rodovnik Mejačevih v Komendi pri Kamniku na Gorenjskem, je navedena tudi hči Majda, ki je umrla kot triletna deklica. Saga o rodbini Mejačevih iz Komende, ki je opredeljena kot slovenska družina v dogajanjih miru in vojne, je aktualna tudi zato, ker sočasno z omenjeno rodbino vsaj posredno opisuje tudi razmere v Sloveniji med obema svetovnima vojnama, v času vojne in delno tudi v obdobju po koncu druge svetovne vojne. Povzetka novega dela sta objavljena tudi v italijanskem in nemškem jeziku.

M.

Kratki

V Rimu razstava Caravaggia in Bacona

V rimski Galeriji Borghese so v petek, 2. oktobra, odprli veliko razstavo, posvečeno dvema slikarskima genijema, Michelangelu Merisiju Caravaggiju in Francisu Baconu. Razstavo so odprli ob bližajoči se 400-letnici Caravaggiove smrti in letošnji 100-letnici rojstva angleškega slikarja irskega rodu. Rimsko galerijo krasi okoli 30 del. Razstava, ki je del galerijskega projekta z naslovom Deset

velikih razstav v desetih letih, je na ogled do 24. januarja 2010. Po Raffaellu leta 2006, Canovi leta 2007 in Correggiu leta 2009 so se v galeriji lotili postavitve del dveh velikih in kontroverznih osebnosti iz zgodovine slikarstva - Caravaggia in Bacona. Dva "zakleta" umetnika, dve markantni osebnosti, katerima je v razdobju 400 let uspelo v slikarski jezik prenesti strahove eksistence z enako intenzivnostjo in izvinnostjo. Razstava prinaša priznana dela dveh revolucionarnih interpretov človeške figure. Razstavljenih je šest Caravaggiovih mojstrov, ki jih hrani Galerija Borghese, med katerimi sta Košarica s sadjem in David z Goljatovo glavo, ob bok katerih so postavili še druge slike iz bogatega opusa tega italijanskega predstavnika naturalizma v baroku. Na razstavi je na ogled še 20 Baconovih del, med njimi nekaj znamenitih triptihov, slike, ki jih je navdahnilo delo španskega slikarja Velazqueza, in risbe. Slike za razstavo so posodili številni svetovni muzeji, nekatere so del priznanih svetovnih umetniških zbirk.

Biseri pod snegom / Ponatis Jelinčičeve knjige

Pri ljubljanski založbi Sanje je pred nedavnim izšel ponatis knjige *Biseri pod snegom* tržaškega avtorja Dušana Jelinčiča. Gre za dopolnjeno in stilno prečiščeno izdajo dela, ki je prvič izšlo leta 1992 pri mariborski založniški hiši Obzorja. Tokratno izdajo - ki jo bralci lahko izbirajo v vezani ali žepni obliki - bogati tudi esej samega avtorja. V romanu Jelinčič opisuje štirinajstčlansko mednarodno odpravo Alpe Adria na Everest, ki jo je leta 1990 organiziralo Slovensko planinsko društvo Trst. V prepoznavnem slogu se avtor loteva dvojnega doživljanja alpinističnega podviga: po eni strani opisuje dogodek v njegovi zunanji podobi, po drugi pa mu je izkušnja izhodišče, na podlagi katerega se pogloblja v lastne občutke in občutke tovarišev, ki delijo dolgoletni Jelinčičev prijatelj, podpredsednik SPDT, Peter Suhadolc, ko je pred nedavnim ponatis knjige predstavil občinstvu TKGalerije v Trstu. V razgovoru sta se sogovornika dotaknila ključnih trenutkov alpinistične odprave, ki je okrepila prepoznavnost SPDT-ja v italijanskem okolju in pripomogla k preboju ledu v odnosih med večinskim in manjšinskim narodom, zlasti na področju tržaških planinskih društev. Jelinčič je poudaril občutek samote, ki ga je zajel med taborjenjem na himalajskem višavju: "Samote sem se sprva ustrašil, šele nato sem kopnel po njej, ker sem v njenem objemu zmožen med vzponom preleti na papir svoja čustva. Samota - je sklenil pisatelj - je nujna, da zreš v lastne globine in v dušo drugih". / IG

Tradicionalna prireditev v Ljubljani

Grafični bienale 2009 - festivalska prireditev

Grafični bienale v Ljubljani prireja Mednarodni grafični likovni center (MGLC) in v 28. izdaji ponuja šest razstav in vrsto spremljevalnih dogodkov. Obilica dogodkov bienala, ki se je pričel 4. septembra, se spreminja v festivalsko prireditev, je na novinarski konferenci povedala direktorica MGLC Lilijana Stepančič.

Letošnji bienale je posvečen lani preminulemu Zoranu Kržišniku, pobudniku in dolgoletnemu vodji bienala. V zgodovini bienala in kot prelomno je Stepančičeva označila leto 2001, ko je bienale stopil na pot nenehne transformacije. Grafično umetnost je povezal z umetnostjo tiska in jo vpel v aktualno umetnostno dogajanje. Dejala je tudi, da je sprejemba koncepta tedaj povzročila precej hude krvi in zavračanja, Kržišnik sam pa jo je razumel in jo podprl. Na novinarski konferenci so za

dobitnika velike nagrade (Grand Prix) bienala razglasili umetniško združbo Justseeds. To je decentralizirana skupnost umetnikov, ki so združili moči zaradi promoviranja svojega dela, sodelovanja in medsebojne podpore v okviru skupine in drugih družbenih gibanj. Nagradjenca je izbrala žirija v sestavi Katia Anguelova (Bolgarija/Italija), Bassam El Baroni (Egipt), Valeria Ibraeva (Uzbekistan), Julia Mortiz (Nemčija), Kim Jyeong-Yeon (Južna Koreja), Eha Komissarov (Estonija) in Jota Castro (Peru/Bruselj). Polje, ki ga zarisuje ljubljanski grafični bienale, po besedah načelnika oddelka za kulturo mestne občine Ljubljana Uroša Grilca, ni polje harmoničnega dogajanja in kontinuiranega razvoja, ampak je polje prelomov, dilem, razpotij. Sicer pa sam bienale vidi kot priložnost, da se nekatera prizorišča v prestolnici predstavijo boljše kot sicer.

Osrednja festivalska razstava, ki je razpršena v MGLC ter v galerijah Škuc, Ganes Pratt, Alkatraz in Kapsula ter Jakopičevi galeriji, nosi naslov *Matrica: nestabilna realnost*. Kot je povedal umetniški direktor bienala Božidar Zrinski, se je sam posvetil postavitvama v MGLC in Jakopičevi galeriji, v ostalih razstaviščih je izbor umetnikov prepustil tamkajšnjim kustosom - Alenki Gregorič in Gülsen Bal, Petji Grafenauer, Jadranki Ljubičič in Tadeju Pogačarju. Tako so se oblikovali segmenti razstave, ki, kot je dejal Zrinski, tvorijo zanimivo celoto.

Salon knjig umetnikov je postavljen v MGLC. V slednjem že od leta 2001 posvečajo knjigam umetnikov veliko pozornost in se danes lahko pohvalijo tudi z obsežno zbirko, v kateri je 1200 knjig umetnikov. Na salonu je po besedah kustosinje MGLC in koordinatorke salona Brede Škrjanec predstavljen izbor iz mednarodne sodobne produkcije neodvisnih založnikov in posameznih ustvarjalcev. Nekoliko drugačna je tokrat razstava nagradjenca prejšnjega bienala. Joen Joonho se je namreč odločil, da ne želi samostojne raz-

stave, ampak je k sodelovanju povabil še sedem južnokorejskih umetnikov. Vsi so rojeni v 60. letih, odrasčali so v 80., ko je z ameriški vojniki prišla v Korejo glasba go-go, ki je postala sinonim za mladinsko kulturo zadovoljstva. Dela, ki so združena na razstavi Po gogu - novo obdobje korej-

Jorgen Craig Lello & Tobias Arnell, *Premijeni pogled*, 2009, aluminij v poliestru, pločevinka

ske umetnosti, ta bo v Galeriji Cankarjevega doma, preizpršujejo probleme sedanje razdeljene korejske družbe, ki še živi v hladni vojni.

Pionirski dom je za bienale pripravil razstavo *Odtisi na velikih panojih* na Jakopičevi promenadi v Tivoliju in v Art centru. V Tivoliju je na ogled šest barvnih fotopovečav otroških grafik, nastalih na likovnih delavnica, v Art centru na Komenskega 9 pa je razstavljenih okoli 300 del iz arhiva

za mednarodni stripovski projekt v produkciji Foruma Ljubljana, revije *Stripburger* in več pridruženih domačih in tujih organizacij. Dela, ki so bila natisnjena v grafičnih delavnicah MGLC, so rezultat živahnega medkulturnega dialoga.

Umetniki iz tujine so "portretirali" Slovenijo, umetniki v Sloveniji pa domovino svojih kolegov iz tujine. Nastali stripi ponujajo nekonvencionalni pogled na evropske države in s fantazijskimi interpretacijami ter humorjem presejajo nacionalne stereotipe in kulturne razlike. Razstavo so pospremili antologija revije *Stripburger* - Pozdravi iz Slovenije ter večeri poezije, pogovori, jam sessioni in animacija. MGLC gosti še didaktično razstavo *Motivacija*, ustvarjalnost in inovativnost v grafičnih listih otrok in mladine. Pripravili so jo na I. osnovni šoli Žalec, prikazuje izbor grafičnih listov iz zbirke te šole, ki od leta 1981 organizira bienale otroške grafike. Grafični bienale v Ljubljani bo potekal do 25. oktobra 2009.

5. kiparsko srečanje v Jeremitišču

Ko umetnost rojeva prijateljstva in še kaj

V soboto, 10. oktobra, se je večernih urah na Jeremitišču pri Štandrežu na Goriškem sklenilo peto kiparsko srečanje v organizaciji društva sKultura 2001. Tudi tokrat je kolonija, ki v zgodovinskem jedru vasi poteka vsaki dve leti, dosegla svoj cilj: teden dni so se srečevali in družili umetniki iz različnih delov Italije, Slovenije in Hrvaške, skupaj so spoznavali naše kraje in ustvarjali dela, ki bodo ostala v tej vasi tik ob meji kot trajna pričevanja prijateljstva med pripadniki različnih kultur, jezikov in tradicij. Na zaključni prireditvi je navzoče najprej nagovoril predsednik društva in duša pobude Marjan Breščak, spregovorila sta tudi direktor goriške knjižnice Marco Menato in tajnik Fundacije Carigo Giuseppe Bragaglia. Andreja Vizintin in Cristina Marussi sta nekaj povedala o letošnjih udeležencih simpozija in njihovih delih, nakar so umetniki prejeli priznanja. Vsakega od njih smo povabili pred naš mikrofon.

V imenu prireditelja nam je Marjan Breščak z veseljem povedal, da 5. kiparsko srečanje pomeni stati pred 10-letnico pobude, kar jih navdaja s posebnim zadoščenjem. Kot zanimivost nam je povedal, da so se letos od devetih udeležencev le trije odločili za les, ostali so se preusmerili v delo s kamnom. "Hvaležen sem prijaznim domačinom za razpoložljivost in vedno istim članom društva, ki nas podpirajo v organizaciji. Umetniki to cenijo in spoznajo naše kraje, hkrati pa nam pustijo svoja dela".

Angela Borzi' Dibenedetto iz Raguse na Siciliji nas je s svojim toplim nasmehom sprejela zelo pristrčno. "Prišla sem z letalom in si prinesla sabo svoja dleta. Vedno jih imam ob sebi". V domačem kraju dela kot restavratorka kamnitih in lesenih del, še najraje pa dela s kamnom, ilovico in drugimi materiali, iz katerih priključuje oblike, ki jih nosi v sebi. Ponosna je na to, da skoraj izključno uporablja le roke, dleto in kladivo, "kot so to delali veliki mojstri preteklosti". Vesela je, da je spoznala Gorico in njene dobre ljudi: "Ta kraj je 'magneten'. Upam, da se bom lahko vrnila. Čudovito je, ker so se tu srečale različne kulture. Imela sem priložnost spoznati ročne spretnosti slovenskih umetnikov, pa tudi italijanske kolege". Lepo je to "prijateljsko druženje med ljudmi, ki jih povezuje isti cilj: posredovati svetu jasno sporočilo prek umetnosti". Na letošnjem srečanju je prijazna Angela iz kosa istrskega kamna upodobila ženski obraz, "moj obraz", obenem pa tudi mitološko bitje, boginjo pravice. Dala ji je svoj pečat, svoj značaj, z impulziv-

nimi zamahi, "ne da bi kaj dosti razmišljala. Rada puščam nekaj

take trenutke". Ta vrsta kamna je "primerno trda, čvrsta in obstojna

som. Prvič se je udeležil tega mednarodnega srečanja v Štandrežu.

ten način. To je drža, ki jo upodabljam tudi v slikarstvu". Pri delu je

pa tudi zaradi trdote; vozli so trdi kot kamen". S sabo je prinesel 34 cm visok vzorec alpskega medveda z mladičem. Tu so mu organizatorji dali na razplago čudovit kos lesa, ki mu je bil pravi izziv. Medved se zdi "agresiven, ker je to mati, ki brani mladiča; zato bo delo nosilo ime 'materino varstvo'". V grbu Bielle je medved, ki velja za simbol mesta. "Ne gre za nikakršno

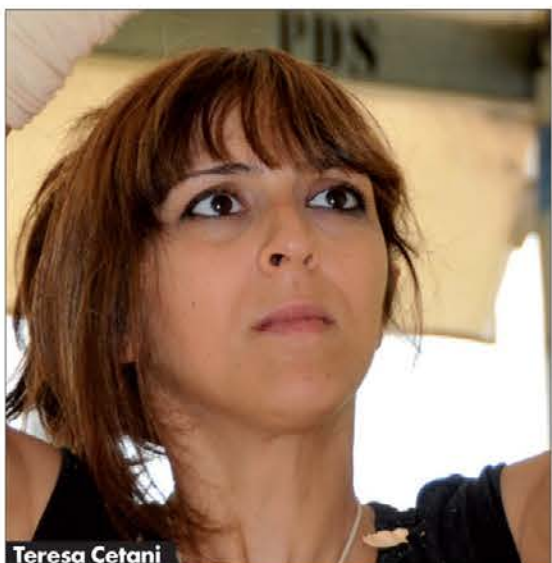
Angela Dibenedetto Borzi'

Norma Antonini

Marjan Breščak

Teresa Cetani

za zunanje postavitev". Kakšna je bila zanj ta izkušnja? "V pestri zasedbi smo se zelo dobro ujeli, bila je dovolj prijetna družba, v kateri smo se lahko nasmejali, pa tudi delali". Norma Antonini iz kraja Pinzano al Tagliamento v pokrajini Pordenon je bila na Jeremitišču že pred dvema letoma. Z velikim navdušenjem nam je - bela od nog do glave - povedala, da obdeluje istrski kamen, ki dela dosti prahu. "Smo čudovita skupina, veliko se zaba-

"Vzdušje je čudovito, ambient je miren, ljudje so gostoljubni, saj nam nosijo tudi sladkarije". Obiskali so tudi briško klet, kjer so imeli pokušno vin. Njegov kip predstavlja objem med dvema osebama, stik dveh stiliziranih form, ki se imata radi in se igrata. Uporabil je nabrežinski kamen. "Na srečanje sem prišel, da bi se malo odpočil in da bi pustil svoje pričevanje. Organizatorji so zelo dobri". Doslej se je udeležil veliko simpozijev po Evropi. "Vedno se znajdem kot doma. Med umetniki velikih problemov ni, vsi skupaj napredujemo". Take priljubljenosti so dobre, "da spoznaš drugačne kulture in izkušnje, pa tudi drugačne tehnike. Vsak prinese to, kar je ti-

imela nekaj težav, saj je najprej izbrala deblo, ki je bilo v notranjosti gnilo, nato pa jo je zaustavila še gripa. Končno se je lotila cedrovega debela, ki ga je res mojstrsko oblikovala.

Stefano Padovan je bil od letošnjih udeležencev edini Goričan. Na zgibankah ni bilo njegovega imena, ker se je prijavil razmeroma pozno, saj se je pravkar vrnil z druge kolonije na Bavarskem. Tokrat se je torej prvič pojavil na sKulturi, "prvič sem tudi naredil lesen kip, saj ponavadi delam z jeklom". Že petnajst let se ukvarja s to dejavnostjo v ul. Petrogalli. Iz libanonske cedre je pod belim šotorom sredi jeremitarjskih zelenih njiv izdelal krasno in natančno dodelano stilizirano sovo. Zelo je bil zadovoljen z izkušnjo, z organizacijo in vzdušjem. Kolegi so mu vedno lepo govorili o tem simpoziju, v prvi osebi ga doživeti pa je posebno

obliko pobratenja, toda v osebnem imenu se želim s tem kipom pokloniti tej prijazni zemlji, ki me je sprejela tako pristrčno". G. Sisto je bil posebno presenečen nad vzdušjem in organizacijo srečanja. "Opraviti imamo z osebami, ki jih žene veselje do tega, da bi nam bili v oporo, ko ustvarjamo. Prihajamo iz vse Italije in od drugod. Prepletajo se zelo različne izkušnje. Drugemu umetniku pomagam rešiti majhen problem, on je na razpolago meni s svojim znanjem itd. Tako se ustvarijo čudovite vezi. Kjer ni biznisa, pride na dan duša umetnika in duša organizatorjev. Udeležil sem se že več natečajev in simpozijev, toda tu dojemam veliko ljubezen in predanost skupine organizatorjev, ki so nam vedno na razpolago. Do včeraj sem jim bil popoln neznanec, danes sem jim umetnik-prijatelj".

Ivana Postić je doma z Reke, študira pa na akademiji v Ljubljani. Na Jeremitišče je prišla prek fanta, ki je pred leti že bil tu. "Vzdušje je super, vsega je veliko, ne razumem italijansko, znajdemo pa se z gibi". Njen kip iz kamna nima posebnega simboličnega pomena, "v bistvu gre za igro teksture in oblike s ponavljajočimi se črtami in belimi lisami". Kamen ni obdelan, ampak le pobarvan tako, da ustvarja posebne optične učinke.

Ivana Postić

Sisto Lombardo

Stefano Padovan

svojeja tu v upanju, da se bom še vrnila". Prvič se je simpozija sKulture udeležil tudi akademski kipar Drago Vit Rozman iz Ljubljane, ki se aktivno ukvarja z zunanjo postavitvijo kipov. Na Slovenskem se je izoblikoval v prepoznavnega umetnika z jasno izdelanim ustvarjalnim konceptom, kar je bilo videti tudi v njegovem natančno zasnovanem delu. Tokrat je kosu

vamo". Letos je izdelala stiliziran kip, ki upodablja skupino objemajočih se oseb. "To je simpozij v pravem pomenu besede. Se veselimo, jemo in pijemo". Vzdušje je posebno posrečeno, "skupina je zelo uigrana, tako da sem se prav rada vrnila. Za nas je to pravi dopust. In še vreme je čudovito.

Robin Soave s Kontovela na Tržaškem je bil zelo prijeten sogo-

vorNIK. Opravil je zasebno walpično zanj". Tudi Teresa Cetani iz Grassana pri Materi se je udeležila kolonije pred dvema letoma. "Ta izkušnja je vedno lepa, ker spoznaš nove kiparje, vedno se lahko česa novega naučiš". Ljudje so "gostoljubni, zdi se, kot da smo v družini, kot bi se vedno poznali". Letos je Teresa izdelala čudovito leseno žensko figuro, nežno, vitko in sloko, ki

Robin Soave

Matej Vočanec

Drago Vit Rozman

zadoščenje. Največje izmed letos nastalih del, mimo katerega res ni mogoče iti, je tri metre visoka mati-medvedka s svojima mladičema. Avtor kipa iz rdečkastega lesa sekvoje je Sisto Lombardo iz Bielle v Piemontu. Zelo prijazno nam je povedal, da se je kiparstva lotil iz veselja pred tremi leti, ko se je upokojil. "Sekvoja je zahtevna zaradi dimenzij,

binira. Njegova skulptura je igra dveh materialov. Kamen, ki ga je dobil, je bil že sam po sebi lep primer kraškega kamna iz bližnjega kamnoloma, zato ga je le deloma obdelal. Z umetniki iz različnih krajev "se super ujemamo. Imamo nekaj problemov z jezikom, pomagamo nam Robin. Lepo nam je, vsi so prijazni".

Danijel Devetak

apnenca dal življenje in nastala je "variacija izvedbe poljuba, teme, ki je na neki način hvaležna za

dorfsko šolo, s kiparstvom se ukvarja že 20 let. Največ dela s kamnom, mramorjem, bronom in le-

ima lahko povešeno glavo kot človek, "ki gleda življenje na drugačen, introspektiven, bolj delika-

Kratki

Zadnje slovo od učitelja in organista Antona Kostnapfla

Velika množica ljudi se je v soboto, 3. oktobra, zbrala v Svetem Križu, da bi se poslovila od znanega učitelja in dolgoletnega organista Antona Kostnapfla, ki je umrl v torek, 29. septembra, na svojem domu. Bilo mu je 84 let. Pogrebno mašo je, ob somaševanju tržaškega škofovega vikarja za Slovence msgr. Vončine, vodil žgoniški župnik Jože Markuža, saj je bil pokojni Tone Kostnapfel od leta 1994 do poslabšanja svojega zdravja organist in zborovodja v Zgoniku.

Poznali smo ga kot učitelja, ki je po maturi v Gorici v prvih povojnih letih najprej služboval v Brdih, nato pa na Plavjah. Premeščen je bil v nabrežinsko didaktično ravnateljstvo in je več let zapored poučeval v Saležu in Zgoniku, nato pa v Svetem Križu, kjer se je oženil in si uredil družino. Zadnja službena leta je preživel kot prevajalec na šolskem skrbništvu. Pomagal je tudi tržaški Vincencijevi konferenci, zlasti pri organizaciji in vodenju poletnih kolonij za otroke.

Kostnapfla velika ljubezen je bila cerkvena glasba, ki se ji je zapisal že v rodni Sturjah pri Ajdovščini, kjer je že kot 17-letni fant pristopil k cerkvenemu zboru, po vojni je svoje glasbeno znanje poglobljal v Gorici pri prof. Emilu Komelu in prof. Cosmaru. Ko je nastopil učiteljsko službo na Tržaškem, je tudi tu rad pomagal na korih. Največ let, dobrih trideset, je bil organist v Svetem Križu. Za zasluge, ki si jih je pridobil na tem področju, mu je Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta leta 1999 dodelila posebno priznanje, ki ga je prejel na reviji Pesem jeseni.

Na pogrebu mu je ob kriških pevcih pel združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, ki ga je ob orgelski spremljavi sedanje organistke v kriški cerkvi Marije Sturman vodil Edi Race. ZCPZ se mu je ob koncu obreda tudi javno zahvalila za vse, kar je rajni naredil kot organist, a predvsem v njenem odboru, saj je rad in veliko pomagal s svojimi bogatimi izkušnjami in tehtnim poznanjem razmer in potreb našega zborovstva.

Odbornica Rosolen je odgovorila Gabrovcu v zvezi z vprašanjem hišnih pomočnic

Kot znano, je italijanska vlada s protikriznim zakonom predvidela tudi ureditev delovnega statusa za hišne pomočnice in oskrbovalke bolnikov in prizadetih. Tisti, ki niso državljani Evropske unije in še nimajo urejenega delovnega razmerja oz. dovoljenja za prebivanje v Italiji, so lahko svoj položaj uredili do 30. septembra, ko je zapadel zakonsko določeni termin.

“V naši deželi so glede teh delovnih uslug okoliščine povsem drugačne”, je opozoril deželni svetnik SSK Igor Gabrovec. “Predvsem v tržaški in goriški pokrajini je že dolgo let ustaljena praksa, po kateri pomočnice delajo po štirinajst dni; nato dobijo zamenjavo, same pa se vrnejo za dva tedna domov, predvsem na Hrvaško in v ostale bližnje države vzhodne Evrope, ki niso vključene v Evropsko unijo. Ker pa omenjena sanacijska norma predvideva neprekinjeno delo vsaj treh mesecev, je dvotedenska prekinitve delovnih uslug povod za to, da je za našo deželno stvarnost zakon povsem neumesten in torej neuspešen”.

Vprašanje je deželni svetnik Gabrovec prenesel v razpravo v deželnem svetu v obliki vprašanja s takojšnjim odgovorom, na katerega je v imenu deželne uprave odgovorila odbornica Alessia Rosolen. Slednja je priznala obstoj problema, na katerega je tudi sama tržaška prefektura s pisnim vprašanjem 2. septembra opozorila Ministrstvo za notranje zadeve, a na to ni še bilo nobenega odziva. Zato je odbornica Rosolenova zagotovila, da bo na to temo sama dala pobudo za srečanja s pristojnimi vladnimi službami.

“Veseli me, da se je Prefektura, pa čeprav šele pred nekaj tedni, vendarle aktivirala in s tem priznala, da je problem na dlani. Prav tako me veseli, da se bo tudi deželna vlada, pa čeprav šele v prihodnjih dneh, vendarle premikala. Žal pa vse to istočasno pomeni, da bodo številne družine v naši deželi od 1. oktobra dalje brez vsake lastne krivde prepuščene milosti in nemilosti kontrolnih organov, saj je termin za ureditev statusa hišnih pomočnic zapadel 30. septembra”, je v svoji repliki pikro pripomnil deželni svetnik Gabrovec in Tondovo upravo pozval, naj spriči nastalega stanja zaprosi Rim za podaljšanje terminov z istočasnim sprejetjem zakonskega dopolnila, ki naj upošteva deželno specifiko.

Barkovljanka 2009

Slovenska jadra so priplula pred ostalimi

Foto Kroma

PETERLINOVA DVORANA Društvo slovenskih izobražencev

Začela se je letošnja sezona

Prvi gost nove sezone Društva slovenskih izobražencev, ki vabi na tradicionalna ponedeljkova srečanja v Peterlinovo dvorano vse do konca junija, je bil ameriški Slovenec dr. Tomislav Žergaj. Po izobrazbi splošni zdravnik in psiholog se je za Združene države Amerike odločil v zgodnjih 60. letih, svojo življenjsko zgodbo in poglede na ameriško ter izseljeniško stvarnost pa je predstavil v pogovoru s predsednikom DSI Sergijem Pahorjem. Ker je bila takrat v ZDA psihologija deficitarna stroka in je torej nudila takojšnjo zaposlitev, je Žergaj leta 1964 sklenil oditi na specializacijo v Boston, kjer še danes živi. Ali bi še enkrat odšel, se je na glas vprašal. Ne, je bil odločen odgovor: “Vse se je bilo treba še enkrat naučiti, specializacija je zahtevala ogromno truda, vse je bilo treba začeti znova in vedno ostajaš tujec”.

Na večeru je bilo največ govora o napovedani Obamovi zdravstveni reformi (“teško bo prišlo do rešitve, nekaj korakov v smeri reforme pa bo treba narediti, interesi zavarovalnic so namreč ogromni”) in o slovenskih izseljencih v ZDA. Nekoč so odhajali s trebuchom za kruhom in zaradi političnih odločitev, danes pa gre predvsem za prihod na študij ali na specializirano delovno mesto. V nekaterih predelih, kjer že zgodovinsko prebivajo Slovenci, je kulturno ali versko življenje organizirano, še

zdaleč pa ne združuje vseh Slovencev onkraj oceana. “Izgublja se navezanost na poreklo, asimilacija raste, identiteta se izgublja, tudi cerkev vedno manj veže ljudi”, je ugotovljaj Žergaj. Asimilacija je močna, ker se

slovenske politične emigracije. V dvorani je bila na ogled tudi razstava, ki jo je pripravila Lučka Kremžar De Luiza in prikazuje izgublja, tudi cerkev vedno manj veže ljudi”, je ugotovljaj Žergaj. Asimilacija je močna, ker se

Dr. Debeljak se je rodil leta 1903

Svoji dr. Tineta Debeljaka (foto IG)

priseljenci bojijo, da bi njihovi otroci ne napredovali v jeziku in tako zaostajali za drugimi, Amerika je namreč zelo konkurenčna država. In bojijo se biti drugačni, kljub temu da so ZDA v osnovi pluralistične.

Poleg običajnega ponedeljkovega večera je DSI v sodelovanju s Knjižnico Dušana Černeteta priredilo v petek, 9. oktobra, še eno srečanje, na katerem je občinstvu Peterlinove dvorane ponudilo priložnost, da preko svojcev pokojnega dr. Tineta Debeljaka spozna lik enega najpomembnejših kulturnikov

v Škofji Loki. Leta 1927 je diplomiral v slavistiki in primerjalni književnosti, leta 1939 pa doktoriral na ljubljanski univerzi. Kot vodilni intelektualac je bil v slovenskem prostoru znan že pred vojno, po njej se je umaknil na Koroško, nato v Rim, marca 1948 pa je odšel v Argentino, kjer se je ob trdem vsakdanu do smrti leta 1989 posvečal kulturnim zanimanjem. Njegova zapuščina obsega več kot tisoč prispevkov izvirne literature in prevajalskega dela, njegovih pa je tudi mnogo nepodpisanih člankov. Ob moderatorju Ivu Jevnikarju

Slovenski jadralac Mitja Kosmina se je v zadnjih letih kar sedemkrat uvrstil na drugo mesto: na letošnji Barkovljanki pa je končno spet zmagal. Njegova Maxi Jena je zaslužno osvojila 41. Jesenski pokal. Drugo mesto je zasedla jadrnica Idea Estel (krmar Eleuterio Schippa), tretje pa Vitrani Tutta Trieste (krmar Gabriele Benussi). “To je bila zmaga celotnega moštva”, je po cilju izjavil slovenski krmar, čigar jadrnica je bila na startu nekoliko v težavah. Na prvi boji pa je že imela minuto prednosti pred ostalimi. V preostalem delu regate je Kosmina svojo prednost še povečal, tako da je na barkovljanski cilj prispel krepko pred nasledovalci. Namesto napovedane burje je v Tržaškem zalivu ob krasnem vremenu po začetni bonaci nastopil termični veter, v katerem so se dobro znašle večje jadrnice. Velikank, ki so v zadnjih izdajah Barkovljanke žele uspeh za uspehom (naj omenimo le ogromno Alfa Romeo), letos sicer ni bilo, kar je celotni manifestaciji in regati še posebej dalo “človeški obraz”.

so sedele hčerki dr. Debeljaka Jožejka Debeljak Žakelj in Meta Debeljak Vombergar, njen mož arh. Jure Vombergar ter njen sin Marko; med občinstvom pa je bilo še mnogo drugih svojcev, med katerimi tudi pravnik Marijan, ki je interpretiral pradedovo poezijo O solzi: stih te pesmi kažejo na občutke samote, ki jih je dr. Debeljak doživljal v prvih letih emigracije. Njegova družina - žena in trije otroci - je namreč prišla za njim v Argentino po posredovanju Rdečega križa, leta 1954. Ta leta ločitve so močno vplivala na njegovo literarno delo.

Dr. Debeljak ni bil le pesnik: težko bi zanj našli pravi naziv, saj je v hudih emigrantskih okoliščinah gojil vsestransko ljubezen do slovenske pisane besede: bil je literarni kritik, esejist, urednik revij (v domovini je bil pred odhodom zadnji urednik revije Dom in svet, še prej pa Slovenca), zgodovinar in prevajalec (da bi se zahvalil novi domicilni državi je v slovensko prevedel argentinsko epsko pesnitev Martin Fierro). Najbolj zvesto pa bi dr. Debeljaka označili za zavednega Slovence, ki je v oddaljeni državi skrbel za to, da bi slovenska beseda in kultura med emigranti ne zamrla. Iz video dokumentarca, ki ga je pripravil vnuk dr. Debeljaka Marko Vombergar, je Peterlinova dvorana spoznala globoko vlogo, ki jo je neutrudni kulturnik odigral kot pobudnik vsestranskega udejstvovanja Slovencev v Argentini: to je bodril h kulturnemu zagonu, tako kot je slovenske umetnike bodril v času vojne, naj nikakor ne utihnejo, kot je to zahteval partizanski vrh.

ZCPZ Dobrodošlica novemu tržaškemu škofu

Zvonovi pojejo v pozdrav

O penski zvonovi so na predvečer umestitve novega tržaškega škofa peli v pozdrav. Z nastopom štirih pritrkovalskih skupin je dobrodošlico msgr. Giampaolu Crepaldiju izrekla Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, ki je s tem najbolj slovenskim načinom izražanja prazničnega veselja hotela obeležiti ta pomembni trenutek v življenju Cerkve na Tržaškem.

“Prepričani smo, da gre za zelo primeren način dobrodošlice božjemu služabniku, ki stopa na težko in odgovorno mesto.

S tem pozdravom pokažemo tudi bistvo našega duha in bistvo našega odnosa do duhovnosti in vernosti. Naše versko čutenje se že stoletja najlepše izraža v pesmi, pesmi ljudi in zvonov. (...) Prepričani smo, da bo msgr. Crepaldi razumel naše stanje, naše potrebe in naša pričakovanja in da nas bo v veri podpiral in bodril. (...) Obenem naj gre iskrena zahvala dosedanjemu škofu msgr. Evgenu Ravignanju, naša misel pa v tem trenutku hiti tudi do pokojnega škofa Lovrenca Bellomija”, je uvodoma poudaril povezo-

Mačkovijska ekipa (foto A. Novak)

valec Matjaž Rustja. Na zvoniku openske cerkve so se zvrstile pritrkovalske skupine z Opčin, iz Boljunca, Mačkolj in s Kontovela. Med izvajanjem sta pritrkovalca Marjan Škerlavaj z Opčin in Martin Tul iz Mačkolj prebrala svoji razmišljanji o pomenu in

vlogi pritrkovanja v našem prostoru. Pozdrav je prinesel tudi predsednik ZCPZ Marko Tavčar.

“Ko se odpravimo v zvonik, je vsakič –kljub rutinski ponovljivosti– drugače. Najprej izklopimo električni tok, vzamemo vrvi ter se povz-

nemo strmo po lestvi navzgor v zvonik. Ker so zvonovi pritrjeni še kar visoko, uporabljamo še lesen podstavek. Nato z vrvo pritrđimo vsak kembelj ob trdno železno ogrodje. Sledijo še posamezni poizkusi z udarcem vsakega zvona in že smo pripravljani. Prične se tako melodija zvonov, ki jo izvajamo prav mi z našim ročnim nategovanjem vrvi. Naj tu omenim dejstvo, da ponekod pritrkovalci sploh ne uporabljajo vrvi, ampak kar z golimi rokami držijo kembelj in udarjajo z njim ob zvon”, je predstavil vzdušje na zvoniku Škerlavaj, Tul pa je podčrtal: “Pitrkovanje spada nedvomno v sam vrh slovenske ljudske in cerkvene umetnosti, škoda pa je, da je še vedno premalo cenjeno in ovrednoteno. Po eni strani so to narekovali nezakonjene politične razmere,

po drugi pa brezbržnost pritrkovalcev samih. Pitrkovalci, kot ostali cerkveni glasbeniki, potrebujemo ustrezno izobrazbo, saj je zvon hkrati mogočno in občutljivo glasbilo. Z nepravilnim ravnanjem lahko neizkušeni ljudje povzročijo veliko materialne škode ali celo razbitje zvona. Spomnite se, da je bronasti zvon nežno in dragoceno glasbilo in potrebuje kot tako pravilen pristop. Najboljši bronasti zvonovi z nepregibnimi kemblji kraljujejo prav na Primorskem. Na to neizmerno bogastvo smo lahko ponosni in obenem počaščeni”. Praznično vzdušje je zaokrožilo petje Dekliške pevske skupine Vesela pomlad, ki jo vodi Mira Fabjan, oplemenitila pa poezija Aleksandra Furlana, namenjena zvonovom z naslovom Nad morjem zvon.

FILATELIJA Tržaška knjigarna

Sv. Ciril in Metod, zavetnika Evrope

Italijanske pošte so v sredo, 7. oktobra, v prostorih Tržaške knjigarne ponujale dvojzlični listič z dvema znamkama in dvojzlični žig; ti so posvečeni sv. Cirilu in Metodu, sozavetnikoma Evrope. Pobuda je nastala pri Slovenskem filatelističnem klubu Lovrenc Košir, ki je v prostorih Tržaške knjigarne priredilo hkrati tudi razstavo različnih eksponatov, ki na Tržaškem spominjajo na sveta brata. Prireditelji so si razstavo o sv. Cirilu in Metodu zamislili tako, da bi čim bolj celostno predstavili objekte in cerkve na Tržaškem, ki so vezani na lik velikih cerkvenih mož. "Dejansko sta brata med svojim potovanjem od Moravske do Rima, da bi pred papežem zagovarjala svoje pastoralne sisteme, šla tudi mimo naših krajev", nam je v imenu filatelističnega kluba povedal podpredsednik društva Košir Igor Tuta. Članica Krožka Fotovideo Trst 80 Mirna Viola se je ponudila, da bi v svoj objektiv

ovekovečila umetniške primerke - ikone, kipe in lesoreze, ki ponazarjajo sv. Cirila in Metoda. Mednje sodita slika in intarzija Avgusta Černigoja, ki krasita istoimensko šolo pri Sv. Ivanu in podružnico na Katinari. Lepi sta tudi cerkvi v Cerovljah in na Padričah, ki sta posvečeni svetnikoma: v prvi je ikona, ki ponazarja brata, v drugi njuna dva kipa. Imeni svetnikov sta vezani tudi na bandero, katere kopijo so pred nedavnim na novo sešili v Ricmanjih. Dragoceno ikono hranijo tudi v srbsko pravoslavni cerkvi sv. Spiridiona v Trstu. "Na Vejni pa smo fo-

tografirali oltar sv. Cirila in Metoda", je dejal Tuta, ki je dodal, da je osrednja umetnina razstave ikona, ki jo je pred

Msgr. Dušan Jakomin, Igor Tuta in Mirna Viola (foto IG)

neki leti ustvaril beneški umetnik Paskval Zuanella.

Razstava ponuja poleg grafičnega dela še dragocen vpogled v preteklost Cirilmetodove šole pri Sv. Jakobu. "Zbrali smo nekaj fotografij, ki pričajo o delovanju šole, o profesorskem zboru, nekaj je dokumentov o zgradbi. Šola je prenehala delovanje leta 1930. Zavod je bil privaten in bil med zadnjimi slovenskimi ustanovami, ki jih je fašizem ukinil. Tudi starši zaradi bojazni pred političnimi pritiski niso zadnja leta vpisovali več svojih otrok, profesorski kader sam je bil okrnjen. V najbolj plodnem obdobju je šola štela 2.000 učencev, zadnje leto pa zgolj 700". G. Dušan Jakomin je pred leti po naključju dobil dva kipa svetih bratov, ki bi najbrž šla v pozabo: danes krasita dvorano doma Jakoba Ukmarja v Škednju. V svojem posegu je spregovoril o zgodovinskem pomenu sv. Cirila in Metoda.

Obvestila

V Mačkoljah bo na misijonsko nedeljo, 18. t. m., med nami salezijanski duhovnik Jože Andolšek iz Celovca. Govoril bo pri sv. maši ob 9.30 in pri blagoslovu ob 15.30. V srenjski hiši bosta nato predvajanje kratkega filma in bogat srečelov. **Društvo slovenskih izobražencev** vabi v ponedeljek, 19. oktobra, ob 20.30, v Peterlinovo dvorano na večer, ki bo posvečen problematiki vina prosekarka: tematika je namreč

v ospredju političnih in kmečkih dinamik na Tržaškem. Prisotni bodo predsednik Kmečke zveze Franc Fabec, predsednik Konzorcija vin Kras Andrej Bole in nekateri politični delavci iz Tržaške ter predstavniki stanovskih organizacij.

Darovi

Za cerkev na Pesku: v spomin na pokojno Nadjo Žagar darujeta družini Vidali in Cirelli 40 evrov, Marija in Silvano 10 evrov, Darja in Graziana 50 evrov.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST

vabi na

10. REVILJO CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV DEVINSKE DEKANIE

v soboto, 17. oktobra, ob 20. uri

v župnijski cerkvi sv. Roka v Nabrezini

Beneški bienale

Igor Zobin priložnostni član orkestra Rai

Od 25. septembra do 3. oktobra so Benetke postale enkratno prizorišče Mednarodnega festivala sodobne glasbe, ki ima že 53. leto referenčno vlogo na področju vrednotenja glasbe 20. in 21. stoletja in spodbujanja

novih izrazov.

V letošnjem programu, ki je pod umetniškim vodstvom Luce Francesconija potekal v znamenju razmišljanja o zvočnem telesu in odnosu do tehnološkega razvoja, je eden od koncertov predstavil prvo izvedbo skladbe Tržačana Fabia Niederja Lieder von der Liebe zur Erde. Delo za sopranski glas in orkester po literarnih fragmentih Hölderlina in Rilkeja predvideva v orkestrski zasedbi tudi har-

moniko, ki deluje kot povezovalni element med zvokom godal in človeškim glasom. S simfoničnim orkestrom Italijanske radiotelevizije je v tej vlogi prvič sodeloval tržaški harmonikar Igor Zobin, ki je pristopil k novi izkušnji z veseljem in ponosom: "Sam skladatelj je predlagal, da bi sodeloval pri izvedbi te skladbe. Uporaba harmonike v orkestru ni običajna in je sad nove zavesti o zvočnem potencialu orkestrskega telesa, ki so jo izrazili nekateri sodobni avtorji. Igral sem že z različnimi orkestri, prvič pa s tako veliko, stočlansko zasedbo na tem zgodovinskem festivalu. Na poseben način se veselim dejstva, da sem lahko sodeloval s priznanim madžarskim dirigentom Zoltanom Peskom, ki je doživel pomembne etape glasbene zgodovine 20. stoletja". Publika beneškega Bienala je sprejela izvedbo Niederjeve skladbe z dolgim aplavzom. Njegov Spev o ljubezni do Zemlje bo ponovno in v isti zasedbi posredoval svoje eksistencialno sporočilo februarja meseca na festivalu Torino Nuove Musiche.

PAL

NARODNI DOM Literatura

Predstavitev prevoda dveh Pahorjevih črtic

Prevajanje literarnih del pomeni medkulturni dialog in priložnost, da tudi tuje kulture spoznajo našo kulturo in naše ljudi. O tem je prepričan Primož Sturman, čigar prevode dveh Pahorjevih črtic, V tržaški citadeli in V zatišju z oranžami, so predstavili v torek, 6. oktobra, v prostorih Narodnega doma v Trstu. Srečanje sta omogočila tržaška Narodna in študijska knjižnica in njen ravnatelj Milan Pahor, ki je izrazil pripravljenost in zadovoljstvo s takim projektom, ki "podira meje in mostove". Prav to je namreč poslanstvo literarne revije "Aeolo: rivista letteraria ed oltre", v kateri sta bili prvič v italijanskem prevodu pred-

stavljeni črtici iz zadnje Pahorjeve zbirke Moje suhote in njihovi ljudje, ki jo je ljubljanska Študentska založba prvič tiskala lani. To je torej pomemben dogodek, saj gre za prvi prevod izpod peresa mladega

Enrico Santus, Primož Sturman in Milan Pahor (foto Kroma)

prevajalca, z njim pa se začne dolgoročno sodelovanje z italijansko revijo Aeolo. Revija Aeolo se je rodila natanko pred

letom dni in je sad prostovoljnega dela in sle po literaturi manjše skupine študentov Filozofske fakultete iz Pise, ki sicer dobivajo nekaj denarne podpore od same univerze. Želja študentov je predvsem ta, da z revijo odpravijo kulturno stagnacijo in brezvetrje, ki smo jima marsikdaj pričala v italijanskem ambientu, in sprožijo nov val literature v imenu medkulturnega sodelovanja, kot je prisotnim povedal 23-letni urednik revije Enrico Santus. Revija, ki je po prvem letu obstoja doživela svojo prvo tiskano izdajo s podnaslovom "La Periferia", si je tokrat zastavila kot cilj spoznavanje t. i. perifernih kultur, to je tistih kultur, ki se razvijajo

daleč od nekega kulturnega središča in so zaradi tega velikokrat zapostavljene in manj odmevne. Od tod zamisel za

objavo Pahorjevih del, ki odlično prikazuje življenje slovenske skupnosti v Italiji. Poleg tega je to tudi priložnost, da italijansko skupnost ozaveštim z grozotami, ki smo jih Slovenci v Italiji doživeli v času fašizma. Mladi urednik, ki se je v teh dneh mudil v Trstu in po okolici, je izrazil zadovoljstvo, da je lahko okusil naš prostor in našo kulturo. "Slovenščina je čudovit jezik, ki ga morate obvarovati in braniti", je še povedal. S Primožem Sturmanom sta napovedala nadaljnje sodelovanje in prisotne spomnila, da jim je izvod revije na voljo v nekaterih tržaških knjigarnah. Pred koncem je mladi prevajalec Primož Sturman želel še enkrat poudariti pomen tovrstnih pobud. "Medkulturni dialog je nepogrešljiva sestavina sedanjega časa: kljub temu pa moramo ostati zvesti svojim koreninam, kot je to že večkrat povedal Boris Pahor", je zaključil. Literarni večer sta popestrila mlada bralca Mairim Cheber in Jara Košuta, ki sta prebrala odlomka v originalu in v italijanskem prevodu.

Patrizia Jurincic

RAZSTAVA Slovensko kulturno društvo Barkovlje

Ilustracije Magde Starec Tavčar

Teško bi si razstavo Magde Starec Tavčar zamislili drugje kot v Barkovljah. Barkovljsko okolje - tako morsk kot zemeljski element - se je globoko usidralo v njeni zavesti in posledično tudi v njenem estetskem doživljanju in nazadnje v njenem umetniškem izražanju, ki zajema zlasti ilustracijske izdelke, pa tudi akrilne slike na platnu, grafiko in tapiserijo tekstilnih izdelkov. "Slednji so prav tako ostali neke vrste kolaži, eksperimenti", nam je povedala umetnica, ki je pred nedavnim v barkovljanskem društvu odprla razstavo z naslovom Smeri. Magda Starec Tavčar je v svoji ilustratorski karieri opremila preko trideset knjig, dva Galebova šolska dnevnika in en

koledarski del tradicionalne vsakoletne publikacije Goriške Mohorjeve družbe. Najnovejše ilustracije je umetnica prispevala za knjigo Štiri zgodbe izpod odev otroške pisateljice Anamarie Volk Zlobec: podobe Magde Starec Tavčar so bile namreč tako prikupne, da so si zaslužile postavitev na zadnji izvedbi ljubljanskega bienala. "Prvo knjigo sem ilustrirala pred 35 leti. Od tedaj se moj slog ni kaj dosti spremenil, posodobile so se pa tiskarske zmožnosti, tako da je danes mogoče tiskati veliko lepše publikacije kot nekoč", je obrazložila umetnica med 'zasebnim' obiskom barkovljanske postavitev. Tudi tematski del njenih stvaritev je ostal zvest sredozemskosti, ki je v letih postala prava stalnica in prepoznavni

znak njenih ilustracij. Filip Fischer je na odprtju razstave takole predstavil njeno obmorsko dušo: "V njenih stvaritvah ni mesta za severnjaško pravilčno turobnost, pa tudi ne za občasno slovensko jokavost. Za to ji moramo biti hvaležni, starši in stari starši, ki skušamo vcepiti našim otrokom veder, optimističen pogled na življenje in prihodnost". Ta optimizem in mediteranska radoživost izžarevata tudi v obličjih ilustriranih junakov - otrok, ki jih Magda Starec Tavčar ni abstrahirala, temveč je ohranila in podala njihovo pristnost. "To so resnični, prikupni otroci, zdaj tako ali drugače sodobno oblečeni, zdaj z očali ali sponkami v laseh, z gumijastimi čevlji. Vsak otrok se bo zlahka istovetil z narisanimi vrstniki", je dejal še Fischer, za katerega je umetničin likovni svet posejan z vsakdanji-

mi predmeti, ki še dodatno požlahtnijo ilustracije. Slednje izžarevajo neko poetično vizijo, ki se nikakor ne porazgubi v iskanju larpurlartističnega ide-

Foto IG

ala: želja po 'oprijemljivem' ostaja pri umetnici koordinata njenega ustvarjanja, iskanje in stvarno opredmetenje okolja pa se v toplini barvnega nanosa kvečjemu prevesi v poetični realizem. Ilustratorska dejavnost Magde

Starec Tavčar se ne konča pri dovršenem likovnem izdelku, saj je umetnica prava načrtovalka celotne publikacije: "Besedno vsebino je treba razvrstiti po straneh, obenem je treba določiti, kolikšen delež strani bo zajemala ilustracija", je obrazložila umetnica. Ali se ta njena načrtovalska sposobnost veže tudi na uporabo računalnika kot pripomočka pri njeni ilustratorski dejavnosti? "Žal ne. Vedno sem se držala tradicionalnega načina risanja: čopič in akrilčno - pastelni svinčniki so moja edina sredstva. Verjamem pa, da bi mi računalniška obdelava risbe odprla nova obzorja. Zato bi se kdaj rada naučila uporabe računalnika". Magdi Starec Tavčar je bila umetnost blizu že v šolskih letih. Po Šolanju na umetniškem zavodu Nordio je bila nekaj let kot grafična oblikovalka zaposle-

na pri podjetju Stock, nato pa je začela poučevati likovno vzgojo na slovenskih srednjih šolah. Didaktični trenutek je v njej vrel bodisi centripetalno bodisi centrifugalno: vedno je izpopolnjevala svoje likovno znanje z obiskom razstav, galerij in muzejev. To je bila podlaga, na kateri je zrasla njena vsestranska umetniška žilica: gojila je namreč umetniško tkalstvo, ustvarjala je kostume in scene za razne prireditve. V ilustraciji pa je najbrž dosegla najbolj dovršeno umetniško izraznost. "Ilustracija odpira povsem nove svetove. Nenavadno izzveni dejstvo, da se ilustracija začneja uveljavljati šele danes, ko ljudje vedno manj berejo in so vedno bolj podvrženi podobi, imidžu. Ilustracija pa lahko vendar postane dragocen didaktični pripomoček, ki na neobremenjen način približa otroka k pisani besedi: ilustracija torej kot posrednik med otrokom in knjigo".

IG

Pregled več kot stoletne zgodovine

Razvoj gledališke dejavnosti med Slovenci v Trstu

Prva gledališka predstava, ki je najavljena in označena kot taka, spada v obdobje delovanja Slavjanskega društva, ker jo leta 1850 pripravijo njegovi člani v gostilni na obrobju mesta. Podatkov o podobnih nastopih je bolj malo, gotovo pa so prosvetni delavci z opismenjanjem spodbujali tudi uglajen govor, ker so v slavjanskih čitalnicah od leta 1861 člani nastopali na besedah z deklamacijami in s krajšimi prizori. Ko so člani Čitalnice načrtovali uprizoritev Ogrinčeve V Ljubljano jo dajmo!, so namreč 31.1.1880 najeli teater Fenice v središču mesta, v katerem je bilo prostora za 2400 gledalcev, torej so računali na približno tako številni priliv občinstva. Takrat so v goste povabili ljubljanska igralca Antona Verovška in Danila, ob njiju pa so nastopali tržaški dilemtanti. Kmalu za tem so se v tržaški okolici uspešnejši dilemtanti povezali v trajno delujočo skupino in njeni vodilni akterji (Josip Negode, Karla Ponikvar, Tončka Germek) so odločilno vplivali na igralsko raven vseh okoliških gledaliških skupin. Medsebojno sodelovanje, ustvarjalne sposobnosti omenjenih igralcev, pa tudi Negodetovo uvajanje avtoironičnega pristopa v izvedbo tujih predlog in posvajanje kateregakoli uprizorjenega besedila so bili osnova, na kateri se je konstituirala tržaška gledališka povednost: že v tej fazi lahko na podlagi časopisnih poročil ugotovljamo, da so se tržaški dilemtanti v repertoarnih izbirah gledovali po osrednjelovskem Dramatičnem društvu, ob njihovih izkušnjah izpopolnjevali lastno odsko tehniko in se s posnemanjem njihove ansambelske igre postavljali nasproti italijanski tradiciji potujočih gledaliških družin, ki se je sicer oslanjala na lastno izročilo, a je s svojimi impresariji, velikimi igralci, kapokomiki in primadonami delovala starinsko, ker so bili evropski trendi že povsem drugačni. V tržaških gledališčih so namreč na občinske stroške gostovale italijanske dramske družine, kar je bilo slovenskega, pa je prihajalo v Trst po uvidevnosti Slavjanskega društva ali osrednje Čitalnice, ki sta založila denar za najem dvorane. Različni ponudbi sta spodbujali tekmovalnost in privedli leta 1902 do ustanovitve tržaškega Dramatičnega društva in leto za tem Glasbene matice. Od tod dalje je meščansko gledališče delovalo sicer po zgledu ljubljanskega Deželnega, vendar kot sredotežna gonilna sila, ki med Slovenci v Trstu promovira govorno in pisano umetniško besedo skupno z glasbeno povednostjo in likovno ustvarjalnostjo.

Aplikacija sodobnih evropskih dramaturških prijemov se je od leta 1905 razvijala v lastni dvorani v Narodnem domu in je postajala za slovenski Trst poseben izživ, ker so prvi režiserji Alojzij Grebenc, Jaka Štoka in Matija Žužek uskladjali delovanje ansambla, prvi intendant Josip Prunk pa je zasnoval profesionalizacijo delovanja. Poznal je ekonomsko stanje slovenskih gospodarstvenikov in z nazorno analizo stanja utemeljil potrebo po večjem vla-

ganju v kulturo, s tem pa dejavnost utiril v sodobne evropske gledališke tokove. Leta 1907 so upravitelji podpisali angažma z Antonom Verovškom, kar je pomenilo redno nastavitve nekaj profesionalnih igralcev. Za njim je umetniško vodstvo prevzela ambiciozna Avgusta Danilova, ki je v Trstu našla skupino emancipiranih žensk in brez večjih pretresov spodkopavala teatrološki koncept italijanske gledališke tradicije še z dodatnim uveljavljanjem ženske enakopravnosti. V nadaljnjem razvoju odraža nastajajoča izraznost specifični in kontradiktorni kronotop mesta Trst v tisti dimenziji, ki si jo je mesto v Habsburškem imperiju samo pripisovalo. Po Danilovi angažirajo upravitelji za umetniškega vodjo in režiserja Leona Dragutinovića, ki sistemsko uredi delovanje: redno potekajo poletni tečaji, na katerih se pripravljajo amaterji, pred

začetkom sezone se razpisujejo abonmaji, kar pomeni, da se premiere vrstijo redno ob četrtkih, ob sobotah ali nedeljah pa ponovitve, pred premiero se uvede časopisno obveščanje o predstavljenih delih in avtorjih. Poleg tega zaupa Dragutinović dvajsetletnemu Mirku Poliću glasbeno vodenje oper in operet. Po vojni prevzame vodstvo SG Milan Skrbinek in po njegovem umiku si to mesto delita najobetavnejša tržaška igralca Emil Kralj in Mario Sila. Požig Narodnega doma 13.7.1920 nasilno prekine delovanje.

Zatrta gledališka tradicija se začne uradno obnavljati 2.5.1945, ko prvič javno nastopi igralska skupina IX. korpusa OF in v naslednjih dneh oznanja slovensko besedo z miting. Partizanska skupina nastopi zadnjič 9.6.1945 v gledališču Nazionale, medtem pa se spontano obudijo dramske skupine v obnovljenih družtvih in se na Ministrstvu za prosveto v Ljubljani začne postopek za ustanovitev Slovenskega narodnega gledališča za Trst in slovensko Primorje kot ene od slovenskih zgodovinskih gledaliških ustanov. SNG za Trst in slovensko Primorje nastane torej kot naslednik gledališča v Narodnem domu in gonilna sila za vsa umetniška stremjenja. Igralski ansambel so sestavljali v glavnem tržaški in primorski izseljenci, nekaj domačinov, ki so preživeli obdobje fašizma v Trstu, nekaj je bilo ljubljanskih entuziasmov. Ti so prinašali slovensko besedo "zatiranim bratom", ki je dejansko niso mogli svobodno uporabljati dobrih dvajset let. Ker je bilo vse v nastajanju, je bilo sozvočje med ansamblom in publiko enkratno, toda mimo vidnega navdušenja je gledališče resnično pritegnilo v krog soustvarjalcev vse akterje, ki so imeli ustvarjalne ambicije. Tržaški likovniki so se preverjali kot scenografi, glasbeniki so ustvarjali scensko glasbo in bolj na-

darjeni pisci so si s kritičnimi zapisi pridobivali sposobnost ubesedovanja lastnega pristopa do stvarnosti in pomagali sooblikovati okus gledalcev. Poleti 1946 se je v Trst vrnil Vladimir Bartol in leto za njim Jože Babič. Oba sta prišla ob pravem času in odločilno vplivala na vzpon gledališkega razvoja. Povezava s tradicijo je bila seveda temeljnega pomena za povojno obnovo, istočasno pa je bilo treba pripravljati sintezo med preteklim gledališkim delovanjem in sočasnim okusom, ki naj bi reflektiral obzorje pričakovanja občinstva. Presaditev tuje izkušnje (v zbornem jeziku) na tržaška tla je bila v prvi sili potrebna, vendar bi bile zgolj vnesene izkušnje hromeče za tržaško ustvarjalnost. Zato je bilo delovanje tržaških intelektualcev nadvse pomembno in njihovo dialektično razpravljanje ob vsaki premieri je odločilno vplivalo na rast gledališke izraznosti.

Italijani so med Zavezniško vojaško upravo ohranili večvrednostno držo, gledališča niso imeli, toda razpolagali so z najuglednejšimi dvoranami in v njih so gostovale najboljše italijanske skupine z dobrimi in odmevnimi predstavami, kar je tržaške avtorje spodbujalo k spojojanju in imitaciji standardne italijanske izraznosti. V Trstu so italijansko Stalno gledališče ustanovili takoj po priključitvi Trsta k Italiji kot protitež slovenskemu in zgolj zaradi političnega pritiska rimskih gledaliških krogov. Poudarjanje nacionalne identitete je Italijane vodilo v prisvajanje dominantnega nacionalnega diskurza. Izključujoči antagonizem med Slovenci in Italijani je v obeh etničnih skupnostih podžigal k brezplovnemu samopomilovalanju z oznako drugega za sovražnika, ki spodkopuje naravno življenjsko danost prvemu. Nacionalizem je med Slovenci in Italijani deloval kot ideologija in strumentalno poudarjal občutek opeharjenosti.

V slovenskem gledališču je dolgotrajna marginalizacija Trsta povzročila razkorak med notranjim in zunanjim diskurzom. Zunanji pogled in osrednje slovenski gledališki diskurz sta odločilno pomagala pri rekonstrukciji nasilno zabrisane gledališke in dramske tradicije. Ostale silnice, ki jih je gledališče pritegnilo v svoj delokrog, pa so skrbno sestavljale lastno specifikko, ki se je začela jasno profilirati že v prvi polovici 50. let. Ob Jožetu Babiču in Vladimirju Bartolu so načrtno izgrajevali tržaški diskurz celoten igralski in tehnični ansambel pa še kopica angažiranih mislecev, kot so bili Drago Godina, Zorko Jelinčič, Jože Kosovel, Boris Pahor, Jože Pahor, Miroslav Ravbar, Ubald Vrabec in verjetno še kdo. V obdobju družena te skupine se je namreč repertoarna politika Slovenskega gledališča v Trstu razvijala ob razčlenjenih kritikah o tržaški specifikki in poglobljenih strokovnih debatah. Promocija lokalne ustvarjalnosti je po začetni domeni reflektirala večkulturno stvarnost mesta in jo širila v slovenski in italijanski prostor.

/str. 14
Bogomila Kravos

VIDA VALENCIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Kovček življenja

Morda je največja modrost shranjena v tistem trenutku, ko zares začutiš, da je pogovor resničen: kar te ne uniči, te utrdi. Morda nikoli ne vidiš tako jasno, kot takrat, ko se soočaš z življenjem, velikim kovčkom svetlih, temnih in obledelih oblaci za vsako življenjsko dobo. Fascinantno je že dejstvo, da je življenje povsem neukrotljivo. Lahko ga strpaš v tako ali drugačno škatlo, lahko mu daš datum, lahko si točno predstavljaš, kakšno pot bo ubralo. Danes, jutri, čez teden dni, čez deset let. Potem pa je na srečo vse v rokah nekoga drugega. Lahko sanjaš, lahko se nečesa tudi bojiš, potem pa nastopi Kockar in zgodi se to, kar si nisi predstavljal. Pravijo, da te življenje prese- neti. Le prisluhniti mu moraš. Morda leži skrivnost v tem, da začneš čutiti z vsemi čutili, kar jih premoreš. Kot živali. Kakšne informacije ti daje tvoj tip o svetu, ki te obkroža, o ljudeh, kaj začutiš, česa se bojiš, česa si želiš? Kaj ti sporoča vid? Kakšen pogled iščeš? Kakšen pogled samega sebe bi želel uzreti v jutranjem ogledalu? Ob čem se zdrzne tvoje uho? Kdaj si praviš "dovolj" in kdaj "še", kdaj si želiš pogovora, kdaj potrebuješ tišino, mir, spokojnost? Kdaj si želiš besed, ki bi te hrabrile? Kaj okusiš? Kdaj ti zastaja dih, kdaj začutiš tisti cmok v grlu? Kaj ti pomeni pričakovanje?

Morda moramo zares začeti živeti dan, trenutek, vedeti, začutiti, da je prav, da ne vemo, kaj bo prinesel jutrišnji dan. Drugače bi umrli. Ne le od dolgčasa, umrli bi od tega, ker bi ne bili pripravljani na preizkušnje. Včasih, ko me daje malodušje, pomislim, da je že prav, če pomislim na to, da nekaj ne bo slo. Da je tako prav, ker bom potem, če bi res prišlo do tega, trpela pač v manjši meri. V resnici se tako osiromašim. Odjedam si potrebne moči za konkretno soočanje z vsem, kar ti življenje postavlja na pot, ravno tako si odjedam lepoto pozitivnega pogleda. Pravijo, da, kar te ne uniči, te okrepi. Verjetno bi to misel vsak podpisal. Ker vsakdo pozna vsaj eno drugo osebo, če že ne samega sebe, za katero se je to dejansko uresničilo.

Življenjski pogovori vseh narodov, vseh religij, vse ljudske bajke, vsi junaki iz pravljic, vsi otroci tega sveta in vse staroste bodo vedno pravili, da je skrivnost življenjske modrosti v mirnem pogledu na to, kar si danes, v božanju življenjske karte, ki jo imaš danes v roki, ne včeraj, ne jutri, ne naslednje leto. Danes. Življenje je to, kar živiš danes, v tem trenutku. Besede resda drsijo tako zlahka iz ust, iz razmišljanja na tipkovnico in z ekrana na papir, v resnici je igra vse prej kot enostavna. Kdaj si tako močan, da to zares začutiš? Kdaj nehaš samega sebe mučiti?

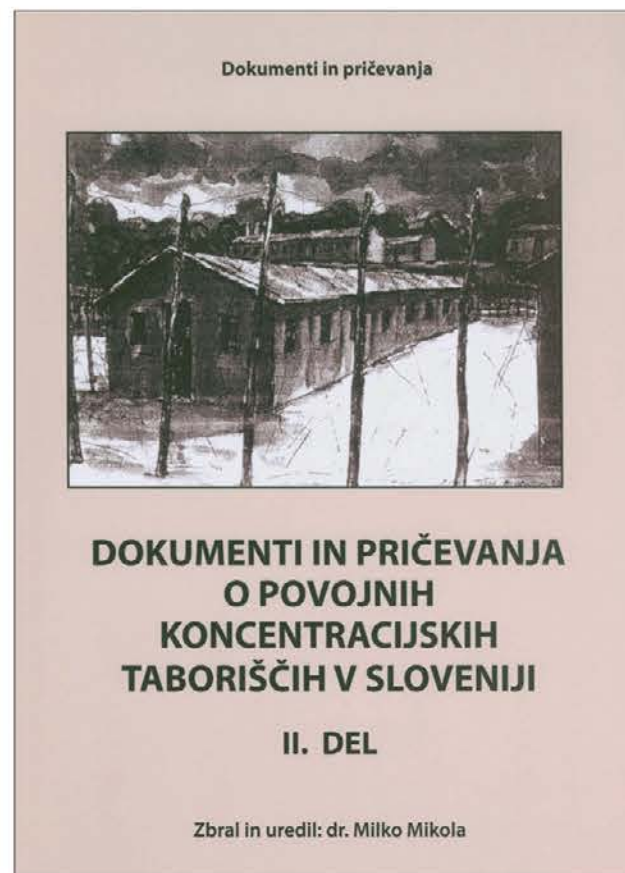
Založil in izdal jo je Študijski center za narodno spravo

Zbornik o povojnih koncentracijskih taboriščih v Sloveniji

Študijski center za narodno spravo v Ljubljani je izdal nov zbornik, ki vsebuje dokumente in pričevanja o povojnih koncentracijskih taboriščih, ki jih je revolucionarna oblast po koncu druge svetovne vojne uvedla v Sloveniji. Podrobno in celovito so predstavljena taborišča št. Vid nad Ljubljano, Škofja Loka in Teharje ter taborišče za otroke, Petriček pri Celju. Zgodovinar dr. Milko Mikola je v predgovoru novemu delu zapisal, "da je ena najpomembnejših nalog, ki si jih je Študijski center za narodno spravo zastavil že ob ustanovitvi, zbiranje in izdajanje

ji Sektor za popravo krivic in za narodno spravo". Nov zbornik obsega 390 strani običajnega formata, v njem pa so objavljeni spomini in pričevanja mnogih nekdanih domobrancev, civilnih oseb in tudi nekdanih otrok, zdaj že odraslih ljudi, ki so preživeli koncentracijska taborišča. Pričevanja preživelih imajo dvoje temeljnih značilnosti. Nobeden od preživelih ne poziva k maščevanju zaradi trpljenja in zločinov, povzročenih v taboriščih, ampak se vsi zavzemajo za narodno spravo, ki je eden izmed temeljnih pogojev za napredek našega naroda in drža-

nekem pogovoru za slovenski mesečnik dejala, "da smo na Slovenskem glede pravnega procesa šele na začetku. Svoje morajo opraviti politiki, pravniki, zgodovinarji, učitelji. Brez znanja o dogajanju v preteklosti, o zločinih, kršitvah temeljnih človekovih pravic in svoboščin, pa ukinjanju demokracije in svobode v času totalitarnih režimov, je sprava pravzaprav nemogoča. Za spravo in preseganje strahu, sovraštva, jeze in nasilja, je potrebno tudi neko temeljno človeško sočutje". Direktorica Študijskega centra je v omenjenem pogovoru povedala, da preučujejo tudi položaj Judov v Sloveniji.

DOKUMENTI IN PRIČEVANJA O POVOJNIH KONCENTRACIJSKIH TABORIŠČIH V SLOVENIJI

II. DEL

Zbral in uredil: dr. Milko Mikola

Dokumenti in pričevanja

v. V nekaterih pričevanjih so poimenovali tudi tisti partizani v koncentracijskih taboriščih, ki so se do jetnikov obnašali človeško in s toplino, ki bi morala biti vrednota vseh ljudi. Kar zadeva narodno spravo, je direktorica Študijskega centra za narodno spravo Andreja Valič v

V tem okviru sta dr. Damjan Hancič in magister Renato Podberšič, raziskovalec iz Nove Gorice, preučevala uso- do judovskega premoženja na območju današnje Slovenije. Na vprašanje, ali verjame predsedniku vlade Borutu Pahorju, ki je dejal, da ni nobenih razlogov, da bi bil Študijski center za narodno spravo ukinjen, je magistra Andreja Valič odgovorila: "Nimam razlogov, da mu ne bi verjela. Glejte, on je iz leve politične opcije, pa je kljub temu naklonjen našemu centru in narodni spravi. Verjamem v to, da je kot poslanec v Evropskem parlamentu spremljal razprave o vprašanju odnosa do totalitarnih zločinov, ki so bile kar nekajkrat na sporedu in so stalnica v evropskih polemikah. Zato mu verjamem."

M.

Vladni predlog proračunov za naslednji dve leti

V njem je tudi napoved o premagovanju krize

Razprave o predlogu državnih proračunov za leti 2010 in 2011 postajajo osrednji dogodek v Sloveniji. Premier Borut Pahor in finančni minister Franc Križanič sta v parlamentu zagotavljala, da sta vsebina in duh predvidenih temeljnih finančnih dokumentov prilagojena sedanjemu kriznemu obdobju in potrebam države, predlog obeh proračunov pa naj bi bil tudi razvojno usmerjen. Predsednik vlade je prepričan, da se bo v letu 2010 obnovila gospodarska rast, s čimer bi lahko začeli zmanjševati primanjkljaje in javni dolg v Sloveniji. Poslanci iz opozicijskih strank pa izražajo

da je poskušala probleme, zlasti napovedi o upadanju gospodarske rasti, prikazati bolj obetavno, kot pa so jih napovedali, denimo, Urad za makroekonomske analize in razvoj (znani UMAR), Banka Slovenije, Ekonomski inštitut in Pravne fakultete v Ljubljani in OECD, to je Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj. Napovedi za Slovenijo so na vseh področjih slabe. Produktivnost dela naj bi se letos v Sloveniji znižala za 5 odstotkov, stroški izdelave enega proizvoda se bodo predvidoma povečali za 6,8 odstotka, do konca letošnjega leta pa naj bi bilo v Sloveniji 100.000 brezposelnih oseb. Morda največje breme države

Murski Soboti je delo izgubilo okoli 2 tisoč šivilj in delavcev drugih poklicev, skupaj s propadom drugih podjetij v Prekmurju pa je zaposlitev izgubilo okoli 3 tisoč ljudi. Po predlogu omenjenega predloga zakona naj bi v Prekmurju čim prej ustvarili vsaj tisoč novih delovnih mest.

Predsednik države dr. Danilo Türk, ki delavci in delavci v Industriji Mura ni obiskal, pač pa jim je izrekel le solidarnost, se tudi ni udeležil spominske slovesnosti v spominskem parku na Teharjih pri Celju, v čast žrtvam povojnih pobojev. Tam tudi ni bilo predsednika vlade ali kakega ministra. Ponovili so

odnosov. Obvladamo jo lahko samo z ljubeznijo, torej z odpuščanjem in spravo. S še večjo ljubeznijo, kakor je bilo sovraštvo, ki je zločine povzročilo".

Državni poglavar je deležen kritik tudi zaradi misli, ki jo je izrekel v intervjuju za tednik Mladina. Dejal je, "da smo bili Slovenci v zgodovini podložni narod in o sebi nismo znali misliti nič dobrega, nismo se znali ceniti. In ta pesimizem se nam še danes pozna". V pismu, poslanem istemu časniku, mu je odgovoril Andrej Lenarčič iz Ljubljane. Opozoril je, "da bi s ponavljanjem floskule (prazne besede ali fraze) kazalo enkrat za vselej nehati. Slovenci smo svoje vladarje sami izbirali javno na Gosposvetskem polju do konca 16. stoletja, ko mnogi danes večji narodi še zase niso vedeli, kaj šele, da bi vedeli, kaj je država in demokracija".

V Sloveniji pričetak novega akademskega leta

V novi številki Maje Slovenije, osrednje revije za Slovence zunanja meja domovine, je objavljen tudi prispevek o Uradu Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ob 15-letnici njegove ustanovitve. To telo je približe predstavljeno. Dodajamo, da se je 1. oktobra

tudi v Sloveniji pričelo novo akademsko leto. Po še neuradnih podatkih univerze v Ljubljani, Mariboru, Kopru in Novi Gorici ter druge visokošolske zavode v Sloveniji obiskuje skupaj okrog 115 tisoč študentov. Med njimi so tudi študenti slovenske narodnosti iz Trsta in Gorice. Največje število študentov, skoraj 55.000, obiskuje univerzo v Ljubljani, ki letos proslavlja 90-letnico ustanovitve. Na fakulteto za družbene vede se je tudi v novem akademskem letu vpisalo pričakovano veliko število študentov, kar 16.200.

Marijan Drobež

Kratke

V Sloveniji že zgodaj učijo otroke tujih jezikov

V Sloveniji učenje tujih jezikov v prvih treh razredih osnovne šole ni obvezno, vendar se kljub temu veliko otrok uči tujega jezika. Pri tem se starši odločajo za razne oblike poučevanja, odvisno pač od materialnih možnosti, da bi svoje otroke pripravili za življenje v

državi, pa tudi v Evropski uniji. Jezikovna politika evropske povezave določa tako imenovani model 1+2, kar pomeni, da naj bo vsak prebivalec poleg v domačem sposoben sporazumevanja še v dveh drugih jezikih. Eden od njih je v največjem številu primerov angleščina, drugi pa je lahko jezik sosednje države, Italije ali Avstrije oz. Nemčije.

Zavod za šolstvo Slovenije je pripravil poseben projekt o poskusnem in postopnem uvajanju tujega jezika v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju. Vodita ga mag. Katica Samec-Pevce in dr. Karmen Pižorn ob sodelovanju strokovnjakov in pedagogov iz vse države. Skupina je pripravila elaborat, v katerem je predlagala poti in možnosti za uvajanje učenja tujih jezikov, in določila, kdaj in kako naj bi učenje potekalo. Redno spremlja delo neobveznega pouka tujih jezikov v triinštridesetih osnovnih šolah v Sloveniji, organizira seminarje za učiteljice in učitelje ter na razne načine spodbuja dobro učenje. Pri tem je najpomembnejše dejstvo, da se je tujih jezikov treba začeti učiti zgodaj. Izvedenci opozarjajo, "da znanost in vsakdanja praksa dokazujeta, da je večjezičnost nekaj dobrega in da ne vpliva slabo na materni jezik.

Vabilo v Zborovodsko šolo 2. stopnje v Novi Gorici

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti območna izpostava Nova Gorica vabi k vpisu v Zborovodsko šolo 2. stopnja z dirigentom Markom Munihom. Šola se bo pričela 7. novembra 2009, ob 9.30, v prostorih Točke ZKD Nova Gorica. Prijave sprejemajo do 19. oktobra.

Zgradba mestne občine Nova Gorica odslej Mestna hiša

Zgradba mestne občine Nova Gorica, ki je bila zgrajena v nekdanjih socialističnih časih in naj bi odsevala domnevno veličino tedanjega obdobja, po novem imenujejo Mestna hiša. To je, menimo, domač in ljudski izraz, ki simbolizira tudi gostoljubje in prijaznost do strank, ki po opravi prihajajo v urade najrazličnejših dejavnosti in služb. O tem, da se zgradba mestne občine po novem imenuje Mestna hiša, je javnost najprej obvestila Miroslava Križniča, svetovalka za stike z javnostmi mestne občine Nova Gorica.

Republika Italija je dolžna financirati slovensko manjšino v enakem obsegu kot do sedaj

V Novi Sloveniji z začudenjem spremljamo, kako Republika Italija zmanjšuje finančna sredstva slovenski manjšini v Italiji. Slovenski manjšini bo z vsakim letom namenjen milijon evrov denarja manj, kar pa predstavlja začetek konca vseh dosedanjih aktivnosti slovenske manjšine, to so kulturne, športne, izobraževalne in druge dejavnosti. Že sedaj je Republika Italija namenjala veliko manj sredstev, kot jih manjšini pripada glede na zaščitni zakon. V Novi Sloveniji smo začudeni nad mlčanostjo Vlade RS, ki bi morala bolj odločno reagirati in Republiko Italijo ostro opozoriti, da namenja vsaj enako višino sredstev slovenski manjšini kot do sedaj. Predsednik Vlade Borut Pahor se je pred kratkim mudil na delovnem obisku v Rimu in sprašujemo se, kaj se je z italijanskim kolegom dogovoril v zvezi s problematiko financiranja slovenske manjšine v Italiji. Mar je drastično zmanjšanje finančnih sredstev slovenski manjšini v Italiji posledica Pahorjevega obiska v Rimu? Višina finančnih sredstev, ki jih je Republika Italija s proračunom za leto 2010 in 2011 namenila slovenski manjšini, je ponižujoča in izkazuje cinizem Republike Italije, ne samo do slovenske manjšine, ampak do vseh Slovencev. Kulturno zelo bogata slovenska manjšina v Italiji ne sme biti prepuščena sama sebi, zato mora Vlada RS od Republike Italije takoj zahtevati pojasnila, zakaj je do tega ukrepa sploh prišlo. Italija je dolžna zagotoviti slovenski manjšini finančna sredstva za nadaljnji razvoj in vse aktivnosti, ki jih prirejajo, saj je to edini način, da manjšina preživi. Slovenija vzorno skrbi za manjšine v Sloveniji in to pričakujemo tudi od Italije. Ali bi se Republika Italija strinjala, če bi del sredstev, ki jih Slovenija namenja za italijansko manjšino, preusmerili za financiranje slovenske manjšine v Italiji? Podatki zgovorno kažejo, v kakšnem privilegiranim položaju je italijanska manjšina v Sloveniji v primerjavi s slovensko v Italiji. Zavedati se je tudi potrebno, da je slovenska manjšina v Italiji desetkrat večja od italijanske v Sloveniji. Tudi Slovenija je v finančni krizi, zato tovrstni izgovori Republike Italije nikakor niso sprejemljivi.

M.

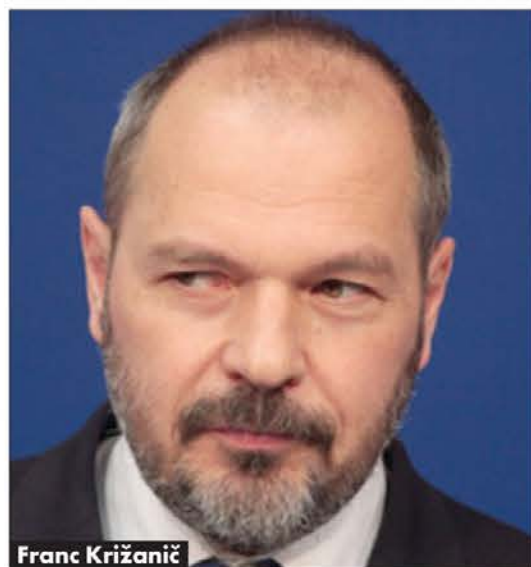
Borut Pahor

pridrške in dvome o tem, ali predlog obeh proračunov dejansko odseva oz. izraža sedanje razmere v Sloveniji in vsebuje ukrepe za premagovanje finančno-gospodarske krize. O tem dvomijo in so zaskrbljeni tudi gospodarstveniki.

Proračunski primanjkljaj Slovenije bo v naslednjem letu znašal kar milijardo 800 milijonov evrov, kar bo presegló 5,3 odstotka prihodkov oz. ustvarjene nove vrednosti v Sloveniji. Zaradi prevelikega primanjkljaja smo bili deležni kritik in opozoril evropske komisije, ki je zoper Slovenijo napovedala tudi sankcije. Vla-

več kot 8 milijard, v letošnjem letu pa se bo skupni dolg države predvidoma povečal na več kot 12 milijard evrov. Ta znesek bi pomenil znižanje bruto domačega proizvoda Slovenije za 34,2%.

Vlada, ki je sicer zelo dejavna in tudi delno uspešna pri premagovanju socialnih posledic krize, pa kaže nemoč pri ustvarjanju pogojev za začetek novega razvojnega obdobja v Sloveniji. Dobro je ocenjen predlog zakona o izredni pomoči za Prekmurje, ki je gospodarsko najbolj nerazvito območje v državi. Z oprtem večine obratov v industriji konfekcije Mura v

Franc Križanič

primer bojkota morišča v Hudi Jami pri Laškem. Predstavniki sedanje levosredinske oblasti v Sloveniji so tako hote preslišali pomenljive misli mariborskega pomožnega nadškofa Antona Stresa, ki je v spominskem parku na Teharjih dejal: "Resnica o zločinih, ki so se dogajali po moriščih naše domovine med drugo svetovno vojno in po njej, je neznosna. Neznosna za žrtve in za storilce. Toda tej resnici ne bomo ubežali s tajejem, opravičevanjem in skrivanjem. V skladu z našim človeškim dostojanstvom pa jo lahko obvladamo, da ne bo več zastrupljala naših

tudi v Sloveniji pričelo novo akademsko leto. Po še neuradnih podatkih univerze v Ljubljani, Mariboru, Kopru in Novi Gorici ter druge visokošolske zavode v Sloveniji obiskuje skupaj okrog 115 tisoč študentov. Med njimi so tudi študenti slovenske narodnosti iz Trsta in Gorice. Največje število študentov, skoraj 55.000, obiskuje univerzo v Ljubljani, ki letos proslavlja 90-letnico ustanovitve. Na fakulteto za družbene vede se je tudi v novem akademskem letu vpisalo pričakovano veliko število študentov, kar 16.200.

Marijan Drobež

Na Primorskem je trgatav končana

Skupaj so pridelali nad 35 milijonov litrov vina

Strgatvijo grozdja sorte refošk na Krasu se je na Primorskem končalo tradicionalno kmečko opravilo, trgatav. Pridelki je bil sicer povprečen, torej enak donosu trt v prejšnjih letih, toda grozdje je bilo povsod, v Brdih, Vipavski dolini, na Krasu in v Slovenski Istri, odlične kakovosti. V obdobju dozorevanja ni bilo nikjer neugodnih vremenskih razmer, kot so preobilno deževje, toča ali viharji z burjo. V vseh sortah grozdja so v laboratorijih ugotovili pravilno razmerje med stopinjami kisline in sladkorja. Ob koncu trgatve je podatke o pridelku za naš časnik pojasnila Tamara Rusjan, specialistka za vinarstvo pri Kmetijsko-gozdarskem zavodu v Kromberku pri Novi Gorici. V vseh štirih vino-

rodnih okoliših, v Brdih, Vipavski dolini, na Krasu in v Sloven-

v katerih so letos pridelali skupaj okoli 50.550 ton grozdja. Od te

ski Istri, imajo 6.790 hektarov uradno prijavljenih vinogradov,

količina je bilo 27.900 ton grozdja belih sort ter 22.650 ton

Predstavitev nove trgovine IKEA

V Vilešu pričakujejo slovenske goste!

Na posebni tiskovni konferenci za slovenske in hrvaške novinarje so v soboto, 10. oktobra, v Vilešu pri Gorici v novi trgovini IKEA predstavili dejavnost nove trgovine in napovedali, da bo uradno odprta 21. oktobra letos. Predstavniki verige IKEA za Italijo so napovedali, da pričakujejo 4 milijone

Do 21. t. m. bo vse nared, častnikarji pa smo minuli petek še videli delavce, ki urejajo zadnje stvari, da bo trgovina zasijala na dan odprtja, kot se spodobi. Ko so nas vodili po trgovini, smo morali imeti še posebne, "delovne", čevlje, da bi se ne poškodovali. Med ogledom trgovine smo slišali govoriti tako hrvaško kot slo-

skem, v Rusiji, Nemčiji, Avstriji in drugod. Hiter in prijazen je, poprime za (in vidi) vsako delo, začel je kot navadni prodajalec pred 14 leti. Predstavitev je potekala v tekoči angleščini, dobro jo je govoril tudi italijanski predstavnik družbe.

Skupina IKEA ima 301 trgovino v 37 državah po svetu, lan-

IKEA v Vilešu, ki je doslej stala 60 milijonov evrov, odločili predvsem zaradi bližine s Slovenijo in Hrvaško, kjer skupina še ni prisotna s svojimi prodajalnami, pa čeprav bodo v bližini Zagreba prvo IKEA trgovino na Hrvaškem odprli že leta 2011, v Sloveniji pa nameravajo tudi odpreti eno trgovino, a o lokaciji in datumu odprtja niso želeli povedati ničesar, čeprav so napovedali, da bodo v Sloveniji investirali v trgovino okrog 45 milijonov evrov, kot so tudi poudarili, da ima skupina IKEA v Sloveniji 9 poslovnih partnerjev, ki izdelujejo za skupino IKEA tako pohištvo kot posamezne dele za izdelavo pohištva.

Pričakujejo, da bo v trgovino IKEA v Vilešu pri Gorici prišlo vsaj 4 milijone kupcev na leto. Tudi zato je IKEA poskrbela, da bo iz trgovine IKEA v Vilešu omogočen prevoz v Slovenijo in na Hrvaško, pohištvo pa bodo na željo kupcev lahko strokovnjaki skupine IKEA sestavljali tudi v Sloveniji. Trgovina IKEA bo v Vilešu odprta vsak dan od 10. do 20. ure, v trgovini bo restavracija s 520 sedeži, ki bo odprta vsak dan od 11.30 do 19.30, odprtih pa bo tudi več avtomatov s pijačami in barov s pijačo in kavo ter trgovina s švedskimi specialitetami.

Posebnost trgovine IKEA v Vilešu je ta, da bo prva v Italiji, ki

stor za najmanj dvajset drugih trgovin z različnimi artikli. Trgovina IKEA v Vilešu se razprostira na 33.000 kvadratnih metrih površine, od tega je za trgovino namenjenih 18.000 kvadratnih metrov. Trgovina IKEA v Vilešu tik avtoceste, ki povezuje Vileš z Gorico, ima nekaj več kot 1800 parkirnih prostorov, v trgovini je 34 blagaj, od tega jih je že 20 samopostrežnih, t. i. "self service" blagajn.

Na tiskovni konferenci so

ločen čas že 240 oseb, povprečna starost zaposlenih je 30 let, 80 odstotkov zaposlenih v Vilešu ima za sedaj delovne pogodbe za določen čas. Napovedali pa so, da bodo v kratkem zaposlili še dodatnih 220 oseb. Zanimivo je, da so izrecno poudarili, da so pri zaposlovanju izbrali veliko število slovensko in hrvaško govorečih ljudi, kar 62 % zaposlenih pa je žensk. Na tiskovni konferenci so tudi predstavili spletni portal skupine IKEA za

Italijo in še posebej za trgovino IKEA v Vilešu, ki je: www.ikea.it/villesse.

Odprtje trgovine IKEA v Vilešu bo v sredo, 21. oktobra, ob 7. uri zjutraj za predstavnike tiska in krajevnih oblasti, s slovesnostjo, ki je vedno ob isti uri in vedno enaka povsod po svetu. Vsako IKEA trgovino namreč odprejo s švedskim zajtrkom, ki vsebuje slanik in vodko, ter z žaganjem hloda pred vstopom v trgovino, kot si je to bil zamislil ustanovitelj trgovin IKEA Ingvar Kamprad leta 1943, ko je ustanovil podjetje. Po švedskem zajtrku trgovina začne obratovati po normalnem urniku.

Jurij Paljč

kupcev letno, predvsem iz Slovenije in Hrvaške, deloma tudi iz Avstrije, poleg italijanskih seveda.

Na dobro obiskani tiskovni konferenci so v novi trgovini IKEA v Vilešu predstavili predvsem filozofijo znane švedske verige IKEA, poudarili so, da se zavzemajo za prodajo bolj cenjenih, a lepo oblikovanih kosov pohištva in drugih artiklov za notranje prostore, a ne tako cenjenih, da bi lahko njihova izdelava vplivala na socialno ogroženost izdelovalcev in na onesnaževanje okolja. Izjemnost trgovine IKEA v Vilešu je predvsem vidna dvojezičnost, ki jo skupina IKEA uvaja povsod, saj so vsi napisali v italijanščini in slovenščini, nekateri pa tudi v furlanščini in hrvaščini.

vensko, a tudi druge jezike, predvsem pa smo videli, kaj pomeni velika organizacijska sposobnost verige IKEA, katere vidni predstavnik je bil mlad nemški menedžer Ulf, šef trgovine v Vilešu. Trgovini sledi od prvega, temeljnega kamna, vodil jo bo nekaj let, podobno, kot je to počel doslej na Polj-

sko leto so odprli 15 novih trgovin, imajo pa tudi 34 t. i. franšiznih trgovin. Lansko leto je obiskalo trgovine IKEA 590 milijonov kupcev, 561 milijonov ljudi pa je obiskalo njihovo trgovino na spletu. IKEA daje zaposlitev 123-tisočim delavcem po vsem svetu, doslej pa so natisnili

že 198 milijonov katalogov v 27 različnih jezikih in v 56 izdajah. IKEA prodaja največ svojega pohištva v Nemčiji, ki ima 16 odstotkov celotne prodaje, na drugem mestu so ZDA z 11 odstotki celotne prodaje, medtem ko je Italija s 7 odstotki na četrtem mestu. Predstavniki skupine IKEA so povedali, da v Italiji skupina IKEA kupi 8 odstotkov vseh prodajnih artiklov, 20 odstotkov pa na Kitajskem. Italijanska IKEA ima na leto v svojih trgovinah 39 milijonov kupcev, letna prodaja pa znaša 1.384 milijonov evrov.

Povedali so še, da so se za gradnjo nove trgovine

bo neposredno povezana z veliko trgovino s hrano, ki jo bodo zgradili v šestih mesecih po odprtju trgovine IKEA, poleg velet trgovine s hrano bo v novem nakupovalnem središču ob trgovini IKEA še pro-

predstavniki družbe IKEA povedali, da so dobili 9000 prostora za delovna mesta v trgovini v Vilešu, opravili so več kot tisoč individualnih pogovorov, do sedaj pa so vzeli v službo za določen in nedo-

desetih minutah. Ne vem. Senzacionalistični podatki iz vodičev pridejo vedno prav. Kakor koli. Rimljani so zelo radi zahajali sem, moto je bil 'panem et circenses', kruh in cirkuške igre. Pred vročino smo se zatekli še v katacombe sv. Kalista, tiste največje, s konca 2. stoletja. Sprehodili smo se po podzemnih hodnikih, veliko višjih in prostornejših od tistih v bližnjih katakombah sv. Sebastijana (tam je pokopan svetnik, ki ga vedno vidimo prebodelega s puščicami). Hotela sem videti poslikave z molilci, dobrim pastirjem in zadnjo večerjo (2. in 3. stol.). Prej so bili samo slike iz fototeke, ki sem se jih morala učiti za izpite. V katakombah so ohranjeni prvi simboli krščanstva, od grobo izpraskanih križcev in rib do manjših poslikav na beli podlagi. Oglevala sem si jih malce na hitro, duhovniku, ki nas je vodil, se je nekoliko mudilo, mislim, da se nas je hotel hitro znebiti, ker smo bili zadnja skupina.

Z mammo in Andrejem smo se vse dni potepali od jutra do večera - skoraj sem pozabila pripraviti prtljago -, marsikaj pa smo si pustili za naslednji obisk večnega mesta.

Katarina Brešan

Utrinki iz večnega mesta (3) Enkratni občutki ob slavnih umetninah

V letu, ki sem ga preživela v Rimu, sem imela veliko obiskov. Zelo sem bila vesela vseh prijateljev, ki so pri meni preživeli nekaj dni, skupaj smo vsakič na novo odkrivali mesto. Vsak izmed njih ga je drugače doživljal in z njimi tudi jaz. Zadnji teden sta prišla mama in brat Andrej. Pri meni sta bila že za novo leto, takrat pa je bilo mesto tako zelo natrpano, da si nismo mogli kaj dosti ogledati. Tokrat sem jima obljubila, da bomo nadoknili izgubljeno. Imeli smo zelo pester program in ga uspešno izpeljali. Zelo nam je pomagalo dejstvo, da nismo (skoraj) nikjer čakali v vrsti. Tropska vročina je nagnala ljudi iz mesta in napolnila plaže.

Vatikanski muzeji so bili obvezna postojanka. Oglevala sem si jih najmanj štirikrat v celem letu, a vsakič sem odkrila nekaj novega. Ene največjih zbirk umetnin na svetu ni mogoče kar tako prebavi-

ti. Muzej je ustanovil papež Julij II. (tisti slavni Michelangelov prijatelj) že v XVI. stoletju. Pred njim in po njem so si papeži nabrali kar precej bogastva. Vse se je začelo z odkritjem slavnega antičnega kipa Laokoonta - svečenika, ki ni hotel spustiti Trojanskega konja v mesto. Bog Pozeidon je njega in njegova sinova ugonobil z dvema ogromnima kačama, ki sta jih zadušila. Papež je sledil Michelangelovemu in Sangallovemu nasvetu ter kupil kip. Z mammo sva šli v pinakoteko, Andrej se je medtem potepal po numizmatični zbirki. Ni prostora, da bi opisala vse, kar sva videli, najdlje sva se ustavili pred Raffaelovo sliko Spremenjenje na gori (1518 - 20). Umetnik jo je dokončal tik pred smrtjo, zato velja za neke vrste oporoko. V njegovi preprosti kompoziciji in intenzivni barvni lestevici je vsa veličina božanskega dogodka, njena privlačnost je nepopisna. Isti občutek

Raffaello, Spremenjenje na gori (1518-20)

me vsakič prevzame v Vatikanskih "stanzah". Štiri sobe nekdanjega papeškega stanovanja je Raffaelo poslikal skupaj z učenci med 1508 in 1524. Delo so dokončali pomočniki po njegovi smrti (razlika je zelo očitna). Najznamenitejša freska je Atenska šola, zbor velikih filozofov, ki slavijo resnico in razum Cerkev na zemlji. Cel ikonografski program je seveda zastavljen v čast zemeljske in nadzemske Cerkev, v vsej njeni veličini, skozi zgodovinske in legendarne dogodke, od Konstantinovega videanja križa do papežev, ki so vladali v Raffaelovem času. Mama je bila najbolj srečna, ko smo prišli v Sikstinsko kapelo. Zgodba iz Geneze ni nikjer tako lepa. Kaj bi bilo, če Michelangelo takrat ne bi sprejel dela? Sebe je imel za kiparja, slikanje ni

spregel skoraj devetdeset tisoč ljudi in se je baje lahko izpraznil v